

Polski Związek
Hodowców Koni

PROGRAM HODOWLI

KONI RASY HUCULSKIEJ

Opracowanie:

1. Komisja Księgi Stadnej koni rasy huculskiej
2. Biuro Polskiego Związku Hodowców Koni

WARSZAWA 2018

Spis treści

I.	WPROWADZENIE.....	3
II.	CEL HODOWLANY	5
III.	WZORZEC RASY	6
IV.	OBSZAR GEOGRAFICZNY REALIZACJI PROGRAMU	8
V.	SYSTEM IDENTYFIKACJI	8
VI.	SYSTEM EWIDENCJONOWANIA RODOWODÓW	8
VII.	REGULAMIN WPISU DO KSIĄG STADNYCH.....	9
VIII.	TRYB I SPOSÓB WPISU DO KSIĄG STADNYCH.....	12
IX.	ROZRÓD.....	17
X.	ZASADY UCZESTNICTWA W PROGRAMIE.....	18
XI.	METODY SŁUŻĄCE REALIZACJI CELÓW PROGRAMU W ZAKRESIE SELEKCJI I HODOWLI ...	19
XII.	OCENA EFEKTYWNOŚCI DZIAŁANIA PROGRAMU	24
	ZAŁĄCZNIK NR 1. METODYKA OCENY WARTOŚCI UŻYTKOWEJ	26
	ZAŁĄCZNIK NR 2. ZASADY KATEGORYZACJI OGIERÓW.....	49
	ZAŁĄCZNIK NR 3. ZASADY KATEGORYZACJI KLACZY	50
	ZAŁĄCZNIK NR 4. WSKAŹNIKI LICZBOWE POGLÓWIA KONI HODOWLANYCH	52
	ZAŁĄCZNIK NR 5. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM POLSKI ZWIĄZEK HODOWCÓW KONI ZLECA ZADANIA	53
	ZAŁĄCZNIK NR 6. PRZEPISY ANTYDOPINGOWE	55

I. WPROWADZENIE

Hucule – niewielkie, prymitywne konie górskie – są jedną z najstarszych polskich ras o skonsolidowanym genotypie. Wytworzone zostały na terenie Karpat Wschodnich tzw. Karpat Lesistych, w rejonie Huculszczyzny i Bukowiny, w górnym biegu Czeremoszu, Prutu, Putilli, Mołdawy, Suszawy i Tissy.

Huculszczyzna od 1349 r. po włączeniu przez króla Kazimierza Wielkiego do Korony Rusi Halicko-Włodzimierskiej znajdowała się pod polską administracją, również w czasie zaborów, gdyż władze prowincji Galicja i Lodomeria były rekrutowane w Monarchii Austro-Węgierskiej spośród Polaków. Po I wojnie w 1925 r. powstał w Kosowie na terenach ziem polskich pierwszy na świecie Związek Hodowców Koni Huculskich, a tereny Huculszczyzny do chwili ustanowienia po konferencji w Poczdamie w 1945 r. nowych granic państwowych należały do Polski.

Hodowla na Huculszczyźnie prowadzona była zawsze bardzo prymitywnie. Konie przez większą część roku przebywały na łąkach i tylko w czasie dużych mrozów i śniegów chroniły się w szałasach górskich lub brano je do stajenek przy zagrodach. W lecie żywiły się trawą, w zimie natomiast wypuszczano je do stogów siana poustawianych na łąkach, przy których pozostawały dniem i nocą. Tylko wyjątkowo w okresach ciężkiej pracy dokarmiane były owsem i kukurydzą. Bytowanie w surowych warunkach górskich, stale pod gołym niebem, ciągły ruch w terenach górzystych oraz dalekie marsze pod ciężkimi jukami - wszystko to hartowało konie przez całe pokolenia i wyrobiło w nich zdrowie, odporność, niewybredność i wielką żywotność.

Konie huculskie pomimo ich niewątpliwych zalet przez całe dziesięciolecia nie wzbudzały poza terenem Huculszczyzny większego zainteresowania. Czasem wręcz władze utrudniały hodowlę koni tej rasy, nakazując kastrację wszystkich ogierów. Dopiero w końcu XIX wieku Krakowskie Towarzystwo Rolnicze i Galicyjskie Towarzystwo Gospodarcze zainteresowały się tą rasą, a to umożliwiło uchronienie pewnej liczby osobników przed przekrzyżowaniem. W 1979 roku zdecydowano o konieczności utrzymania polskiego hucula na zasadzie zachowania dorobku kultury narodowej,

ochrony ginącego reliktu przyrody oraz zabezpieczenia wartościowych cech genetycznych właściwych tej rasie.

Obserwuje się stały wzrost zainteresowania hodowlą koni huculskich. Najbardziej zbliżonym do pierwotnego terenem występowania tej rasy jest region Polski Południowej, niemniej konie huculskie są hodowane na terenie całego kraju. (Załącznik Nr 4. Wskaźniki liczbowe pogłowia koni.)

Duże znaczenie, jak w każdej hodowli, mają czynniki niebędące przedmiotem rozważań w niniejszym programie, do których należą: właściwe żywienie i pojenie, odpowiednie pomieszczenia, prawidłowa pielęgnacja ze szczególnym uwzględnieniem kopyt, opieka lekarsko-weterynaryjna i zapewnienie właściwego wychowu. Proponowany program hodowli koni huculskich, a zwłaszcza planowany system kojarzeń zastosowany w praktyce, pozwoli uniknąć pojawienia się depresji inbredowej i pozwoli na rozwój hodowli koni tej rasy, pod warunkiem, że będzie on przez hodowców rygorystycznie przestrzegany.

Obecna populacja liczy około 1500 klaczy oraz 180 ogierów (wg danych za 2017 r.). Rocznie wpis do sekcji głównej księgi uzyskuje około 150 klaczy oraz 10-15 ogierów.

Polska jest krajem macierzystym dla tej rasy. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na wniosek Polskiego Związku Hodowców Koni w Warszawie, podjęło działania w sprawie uznania Księgi Stadnej Koni Rasy Huculskiej za księgę pochodzenia koni rasy huculskiej. Wobec braku dowodów na istnienie księgi hodowlanej pochodzenia koni rasy huculskiej w innych państwach członkowskich UE, w 2004 r. Księga Stadna Koni Rasy Huculskiej, w świetle decyzji Komisji Europejskiej nr 92/353/EWG z 11 czerwca 1992, została uznana za księgę pochodzenia tej rasy, której zasady ustala Polski Związek Hodowców Koni. Pomimo tendencji wzrostowej, liczebność koni rasy huculskiej klasyfikuje tę rasę jako zagrożoną.

II. CEL HODOWLANY

- 2.1. Program hodowli koni rasy huculskiej ma na celu zachowanie rasy, a w szczególności:
  - 2.1.1. cech pierwotnych w obecnym pogłowie;
  - 2.1.2. unikalnego genotypu i zdolności przekazywania na potomstwo cech rasowych tj.:
    - 2.1.2.a. pokrój zgodny ze wzorcem rasy,
    - 2.1.2.b. sucha konstytucja,
    - 2.1.2.c. łagodny charakter,
    - 2.1.2.d. zrównoważony temperament,
    - 2.1.2.e. odporność na niekorzystne warunki środowiska,
    - 2.1.2.f. małe wymagania paszowe,
    - 2.1.2.g. doskonałe zdrowie,
    - 2.1.2.h. długowieczność,
    - 2.1.2.i. wysoka płodność,
    - 2.1.2.j. dobre cechy mateczne,
    - 2.1.2.k. wytrwałość w pracy,
    - 2.1.2.l. wszechstronna użytkowość.
- 2.2. Istotne jest również utrzymywanie tej rasy w odpowiednich dla niej warunkach żywieniowych i biotopie. Będąc bowiem koniem górskim, nieprzywykłym do wygod, koń huculski sprowadzony na równiny maksymalnie wykorzystując bogactwo pasz może tracić swe pierwotne właściwości, przekraczać pożądaną miarę i tracić suchość.
- 2.3. Należy utrzymać standard biometryczny koni huculskich w dotychczasowych granicach, z uwagi m.in. na niebezpieczeństwa zmiany typu.

III. WZORZEC RASY

W oparciu o analizę obecnie hodowanego w Polsce pogłowia koni huculskich został opracowany model konia rasy huculskiej. Uwzględnia on charakterystykę najczęściej występujących typów rasowych, wzorzec pokrojowy ze szczególnym uwzględnieniem podstawowych wymiarów, maści i użytkowości koni.

Głowa dość ciężka o różnym profilu, szerokim czole, ale sucha, szyja średnio długa, raczej gruba, nieosadzona wysoko, tułów silny, długi, szeroki, o długich i wyjątkowo dobrze wysklepionych żebrach, kłęb niewysoki, ale wyraźnie zarysowany i dobrze umięśniony. Grzbiet długi, prosty lub nieco wklęsły, ale mocny, lędźwie długawe, szerokie i mocne, zad zaokrąglony lub nieco ścięty, bardzo mocny, często przebudowany. Pierś szeroka, łopatka ustawiona stromo, nogi krótkie, kościste bardzo mocne, o dobrze wykształconym nadgarstku i często występującej szablatości. Stawy skokowe szerokie i mocne, sprawiające przez to wrażenie dużych, kopyta o bardzo twardym i elastycznym rogu, ale niewielkie. Uzębienie mocne, wolno ścierające się. Zarówno ogiery, jak i klacze odznaczają się mocną i jędrną konstytucją, żywym temperamentem i łagodnym usposobieniem.

Ruch koni tej rasy, w stępie i kłusie, powinien charakteryzować się dużą dynamiką, umiarkowaną posuwistością, prawidłową kadencją. Pewne skrócenie chodów wynikające z budowy anatomicznej i warunków użytkowania, nie jest traktowane jako wada.

3.1. Wzorzec biometryczny rasy

- 3.1.1. Wysokość w kłębie – ogiery 135 do 145 cm, klacze 132 do 143 cm (mierzone laską zoometryczną).
- 3.1.2. Obwód klatki piersiowej – większy o co najmniej 30 cm od wysokości w kłębie, zarówno dla ogierów, jak i klaczy.
- 3.1.3. Obwód nadpęcia mierzony na lewej przedniej kończynie pod stawem nadgarstkowym w jej najcieńszym miejscu – ogiery 17 do 20 cm, klacze 16 do 19 cm (z dokładnością do 0,25 cm).

3.2. Wzorzec umaszczenia rasy

Konie rasy huculskiej powinny być maści gniadej, karej, myszatej lub bułanej, ewentualnie połączonej ze wzorem srokatotobiano. Mogą mieć również minimalny wzór srokatotobiano potwierdzony badaniem genetycznym. U klaczy dopuszczalne jest umaszczenie kasztanowate i czerwonołuane pod warunkiem występowania typowych cech rasowych, w tym rudego pręgowania i braku odmian.

U koni maści gniadej i karej pożądanym jest występowanie pręgowania - pręgi grzbietowej, pręg na łopatkach i pręg na kończynach, tak jak zawsze ma to miejsce przy umaszczeniu myszaty, bułany i czerwonołuany.

Odmiany u ogierów są niedopuszczalne z wyjątkiem siwizny na czole, a u klaczy są niepożądane.

3.3. Użytkowość

Konie huculskie charakteryzują się dużą inteligencją i wytrwałością w pracy. Nigdy nie traciły kontaktu z człowiekiem, co niewątpliwie przyczyniło się do uformowania ich charakteru i wykształciło, rzadką u innych ras, autentyczną potrzebę i chęć kontaktu z człowiekiem. Z reguły są to łagodne i pojętne zwierzęta. Dobrze traktowane szybko potrafią to docenić i tym samym odplacić. W przeciwnym wypadku mogą stać się nerwowe, a nawet złośliwe.

Konie huculskie chętnie poruszają się kłusem, dorównując w tym dużym koniom. Są doskonałymi stępakami pod wierzch. Zwoliński pisze o wybitnej użytkowości hucula jako konia wierzchowego i jucznego: „...objuczone 100-150 kg spokojnie przechodzą nad przepaściami, przez rwące potoki...”, mają wrodzoną zdolność do przeskakiwania naturalnych przeszkód, w czasie zadymki śnieżnej kładą się i spokojnie czekają na przejaśnienie, a drewnianą kładkę na potoku sprawdzają, uderzając w nią kopytem. Wykazują dużą odwagę i samodzielność, a wysoki stopień inteligencji pozwala im na pokonanie każdej przeszkody (przeskoczenie, obejście, przeczołganie się).

3.4. W przypadku osobników cennych genetycznie, wyraźnie zwiększających różnorodność genetyczną tej rasy koni, Komisja Księgi Stadnej może odstąpić od niektórych wymogów dotyczących wzorca rasowego, pod warunkiem, że wszystkie inne wymagania związane z wpisem do sekcji głównej ksiąg klaczy lub ogierów są spełnione.

IV. OBSZAR GEOGRAFICZNY REALIZACJI PROGRAMU

4.1. Program hodowli koni rasy huculskiej realizowany jest na terytorium Polski.

V. SYSTEM IDENTYFIKACJI

5.1. Do celów wpisu do księgi hodowlanej źrebię musi zostać zidentyfikowane zgodnie z obowiązującymi przepisami Unii Europejskiej i ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. 2004 Nr 91 poz. 872 z późniejszymi zmianami).

5.2. W przypadku źrebiąt identyfikowanych nie później niż 12 miesięcy od daty urodzenia, przed opuszczeniem na stałe gospodarstwa urodzenia, właściciel źrebięcia musi przedstawić „Świadectwo pokrycia klaczy” lub wynik badania markerów genetycznych DNA potwierdzający pochodzenie po wskazanych rodzicach.

5.3. W każdym przypadku przekroczenia ww. terminu identyfikacji lub opuszczenia na stałe gospodarstwa urodzenia bez matki, pochodzenie źrebięcia musi być potwierdzone badaniami markerów genetycznych DNA.

VI. SYSTEM EWIDENCJONOWANIA RODOWODÓW

6.1. PZHK prowadzi elektroniczną bazę danych koni. Baza danych zawiera rodowody koni od pierwszego znanego przodka. W dokumentacji hodowlanej podaje się 3 pokolenia przodków, a w dokumentach identyfikacyjnych liczba pokoleń przodków wynosi 4.

VII. REGULAMIN WPISU DO KSIĄG STADNYCH

7.1. Zasady wpisu do ksiąg stadnych koni rasy huculskiej

- 7.1.1. Dla koni rasy huculskiej prowadzi się wyłącznie sekcję główną księgi stadnej, która jest księgą zamkniętą.
- 7.1.2. Sekcja główna księgi prowadzona jest z podziałem na następujące klasy, wyodrębnione ze względu na płęć:
  - 7.1.2.a. klasa ogierów, zwana dalej księgą główną ogierów (GO),
  - 7.1.2.b. klasa klaczy, zwaną dalej księgą główną klaczy (GK).
- 7.1.3. W sekcji głównej księgi stadnej wyróżnia się również klasę podstawową koni (w tym źrebiąt), zwaną dalej księgą główną źrebiąt (GŻ).
- 7.1.4. Do ksiąg stadnych koni rasy huculskiej (GO, GK, GŻ) wpisuje się konie, pochodzące od przodków wpisanych do polskiej księgi stadnej koni rasy huculskiej lub odpowiedniej księgi zagranicznej i wywodzące się od jednej z uznanych linii męskich i uznanej linii żeńskiej.
- 7.1.5. W wyjątkowych sytuacjach sprawy sporne rozstrzygane będą zgodnie z regulaminem, o którym mowa w Zał. I, cz. 1 B, pkt. 1 b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2016/1012 z dnia 8 czerwca 2016 r. zwanego "rozporządzeniem w sprawie hodowli zwierząt".

7.2. Zasady wpisu do księgi głównej ogierów (GO)

- 7.2.1. Do księgi głównej ogierów (GO) wpisuje się ogiery, które:
  - 7.2.1.a. wykazują typ i inne cechy charakterystyczne przyjęte we wzorcu rasy,
  - 7.2.1.b. spełniają przedstawione poniżej warunki rodowodowe:
    - * pochodzą po ogierach wpisanych do księgi głównej ogierów (GO),
    - * pochodzą od klaczy wpisanych do księgi głównej klaczy (GK),
  - 7.2.1.c. wykazują się zdrowiem, prawidłową budową i rozwojem,
  - 7.2.1.d. ukończyły 36 miesięcy (w dniu oceny min. 33 miesiące),
  - 7.2.1.e. uzyskały w ocenie bonitacyjnej co najmniej 78 pkt.,
  - 7.2.1.f. zostały poddane ocenie wartości użytkowej i zaliczyły próbę użytkowości, zgodnie z zapisami Załącznika nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej,

- 7.2.1.g. mają wykonane badanie markerów genetycznych DNA potwierdzające pochodzenie ogiera po wskazanych w rodowodzie rodzicach.
- 7.2.2. Do księgi głównej ogierów (GO) nie mogą być wpisane ogiery, u których stwierdzono:
  - 7.2.2.a. obustronną ślepotę,
  - 7.2.2.b. nieprawidłowy zgryz (tzw. karpowaty lub szczupaczy w nasileniu powodującym całkowity brak kontaktu siekaczy górnych i dolnych),
  - 7.2.2.c. jedno lub obustronne wnątrostwo,
  - 7.2.2.d. szpat kostny,
  - 7.2.2.e. zajęczaka,
oraz:
    - 7.2.2.f. ogiery maści innej niż gniada, kara, myszata, bułana, srokatotobiano,
    - 7.2.2.g. ogiery z odmianami innymi niż siwizna na czole,
    - 7.2.2.h. ogiery urodzone w wyniku stanowienia klaczy, która w momencie pokrycia nie ukończyła 36 miesięcy,
    - 7.2.2.i. ogiery urodzone z krycia klaczy blisko spokrewnionymi ogierami (tj. ojcami, synami, braćmi, półbraćmi),
    - 7.2.2.j. ogiery urodzone po ojcu lub od matki, które w wymaganym terminie nie zaliczyły zasadniczej próby dzielności,
    - 7.2.2.k. ogiery, które uzyskały w ocenie bonitacyjnej mniej niż połowę maksymalnej liczby punktów przy ocenie kończyn przednich, kończyn tylnych, kopyt lub ruchu. O dyskwalifikacji decyduje przyznanie mniej niż połowy punktów nawet za jeden z ww. elementów oceny.

7.3. Zasady wpisu do księgi głównej klaczy (GK)

- 7.3.1. Do księgi głównej klaczy (GK) wpisuje się klacze, które:
  - 7.3.1.a. wykazują typ i inne cechy charakterystyczne przyjęte we wzorcu rasy,
  - 7.3.1.b. spełniają przedstawione poniżej warunki rodowodowe:
    - * pochodzą po ogierach wpisanych do księgi głównej ogierów (GO),
    - * pochodzą od klaczy wpisanych do księgi głównej klaczy (GK),
  - 7.3.1.c. wykazują się zdrowiem, prawidłową budową i rozwojem,
  - 7.3.1.d. ukończyły 36 miesięcy (w dniu oceny min. 33 miesiące),

- 7.3.1.e. są pokryte (w wieku min. 36 miesięcy) lub urodziły jedno zidentyfikowane źrebię,
  - 7.3.1.f. uzyskały w ocenie bonitacyjnej co najmniej 76 pkt.,
  - 7.3.1.g. zostały poddane ocenie wartości użytkowej i zaliczyły próbę użytkowości, zgodnie z zapisami Załącznika nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej,
  - 7.3.1.h. mają wykonane badanie markerów genetycznych DNA potwierdzające pochodzenie klaczy po wskazanych w rodowodzie rodzicach.
- 7.3.2. Do księgi głównej klaczy (GK) nie mogą być wpisane klacze, u których stwierdzono:
- 7.3.2.a. obustronną ślepotę,
  - 7.3.2.b. nieprawidłowy zgryz (tzw. karpiowaty lub szczupaczy w nasileniu powodującym całkowity brak kontaktu siekaczy górnych i dolnych),
  - 7.3.2.c. szpat kostny,
  - 7.3.2.d. zajęczaka,
- oraz:
- 7.3.2.e. klacze maści innej niż gniada, kara, myszata, bułana, srokatotobiano, kasztanowata (z rudym pręgowaniem i bez odmian), czerwonobułana (z rudym pręgowaniem i bez odmian),
  - 7.3.2.f. klacze urodzone w wyniku stanowienia klaczy, która w momencie pokrycia nie ukończyła 36 miesięcy,
  - 7.3.2.g. klacze urodzone z krycia klaczy blisko spokrewnionymi ogierami (tj. ojcami, synami, braćmi, półbraćmi),
  - 7.3.2.h. klacze 8-letnie i starsze, które nie zaliczyły zasadniczej próby dzielności,
  - 7.3.2.i. klacze urodzone po ojcu lub od matki, które w wymaganym terminie nie zaliczyły zasadniczej próby dzielności,
  - 7.3.2.j. klacze, które uzyskały w ocenie bonitacyjnej mniej niż połowę maksymalnej liczby punktów przy ocenie kończyn przednich, kończyn tylnych, kopyt lub ruchu. O dyskwalifikacji decyduje przyznanie mniej niż połowy punktów nawet za jeden z ww. elementów oceny.

7.4. Zasady wpisu do księgi głównej źrebiąt (GŻ)

- 7.4.1. Do księgi głównej źrebiąt (GŻ) wpisuje się konie (w tym źrebięta) spełniające wymagania, o których mowa w Zał. II, cz. I, rozdział I, pkt. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2016/1012 z dnia 8 czerwca 2016 r. zwanego "rozporządzeniem w sprawie hodowli zwierząt", tzn.:
- 7.4.1.a. ogierki – spełniają wymagania rodowodowe wymienione w pkt. 7.2.1.b),
  - 7.4.1.b. klaczki – spełniają wymagania rodowodowe wymienione w pkt. 7.3.1.b),
  - 7.4.1.c. są zidentyfikowane zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale V.
- 7.4.2. Konie spełniające ww. wymagania są wpisywane do księgi głównej źrebiąt (GŻ) pod swoimi matkami.
- 7.4.3. Numer UELN (Uniwersalny Przyżyciowy Numer Konia) jest tożsamy z numerem wpisu do księgi głównej źrebiąt (GŻ).
- 7.5. Klacze i ogierzy, które wcześniej zostały wpisane do księgi głównej źrebiąt (GŻ), w wieku dorosłym są wpisywane do księgi głównej klaczy (GK) lub księgi głównej ogierów (GO). Ogierzy i klacze wpisane zgodnie z programem hodowli, obowiązującym do dnia 31.10.2018 r., do głównej księgi stadnej należy obecnie uważać za wpisane do księgi głównej ogierów (GO) lub księgi głównej klaczy (GK).
- 7.6. Ogierzy wpisane do księgi głównej ogierów (GO) oraz klacze wpisane do księgi głównej klaczy (GK) uczestnicząc w programie hodowli służą zachowaniu rasy huculskiej.
- 7.7. Ogierzy i klacze sprowadzone z zagranicy powinny:
- 7.7.1. być przydatne do osiągnięcia celu hodowlanego,
  - 7.7.2. spełnić wymogi dotyczące warunków wpisu do polskiej księgi koni rasy huculskiej.

VIII. TRYB I SPOSÓB WPISU DO KSIĄG STADNYCH

- 8.1. Wpisu ogierów i klaczy do ksiąg dokonuje się na pisemny wniosek właściciela, z deklaracją, iż właściciel akceptuje zasady tego programu.

- 8.2. Wpisu ogierów i klaczy do ksiąg dokonuje specjalista posiadający upoważnienie wydane przez prowadzącego księgę.
- 8.3. Ogiery w celu wpisania do księgi ocenia komisja powołana przez prowadzącego księgę. Ocena młodych ogierów w celu wpisania do księgi stadnej odbywa się na corocznie organizowanych przeglądach. Terminy i miejsca kwalifikacji ogierów ustala i zatwierdza Komisja Księgi Stadnej. W skład Komisji Oceny wchodzi co najmniej 2 członków Komisji Księgi Stadnej. Minimalna liczba ogierów przedstawionych do kwalifikacji – 5 sztuk. Docelowo należy dążyć do komisyjnej kwalifikacji klaczy na zorganizowanych przeglądach.
- 8.4. Przed wpisem konia do księgi GO lub GK należy:
  - 8.4.1. sprawdzić tożsamość konia (identyfikacja) w celu potwierdzenia zgodności danych zawartych w dokumencie identyfikacyjnym, szczególnie numeru wszczepionego transpondera, opisu maści, odmian, innych znaków szczególnych ze stanem faktycznym,
  - 8.4.2. sprawdzić, czy wywodzi się od jednej z uznanych linii żeńskich oraz od jednej z uznanych linii męskich,
  - 8.4.3. sprawdzić prawidłowość rozwoju konia i stwierdzić brak objawów chorobowych oraz wad uniemożliwiających wpis do księgi, w przypadku wątpliwości właściciel konia jest zobowiązany przedstawić wynik badania wykluczającego chorobę lub wadę, wykonanego przez lekarza weterynarii wskazanego przez prowadzącego księgę,
  - 8.4.4. wykonać podstawowe pomiary konia,
  - 8.4.5. przeprowadzić ocenę bonitacyjną,
  - 8.4.6. w przypadku pokrytych klaczy sprawdzić prawidłowość danych zawartych w „Świadectwie pokrycia / zaświadczeniu unasienniania klaczy”,
  - 8.4.7. poddać konia wstępnej próbie użytkowości,
  - 8.4.8. sprawdzić wynik badania markerów genetycznych DNA,
  - 8.4.9. nadać numer wpisu do właściwej księgi.
- 8.5. Wniosek o wpis do księgi klaczy lub ogiera hodowli zagranicznej bądź o zgodę na dopuszczenie sztucznego unasienniania w rasie huculskiej musi zostać złożony przez właściciela do prowadzącego księgę. Zgodę na dopuszczenie sztucznego unasienniania wydaje Komisja Księgi Stadnej. Właściciel jest zobowiązany załączyć

do wniosku dokument identyfikacyjny wraz z aktualnym świadectwem zootechnicznym.

8.6. Dokumentację hodowlaną stanowią:

8.6.1. dokumenty związane z prowadzeniem ksiąg:

- 8.6.1.a. dokument identyfikacyjny konia,
- 8.6.1.b. zaświadczenie o wpisie ogiera do księgi głównej ogierów (GO),
- 8.6.1.c. zaświadczenie o wpisie klaczy do księgi głównej klaczy (GK),
- 8.6.1.d. kartoteka ogiera wpisanego do księgi głównej ogierów (GO), która może być zapisana na informatycznym nośniku danych,
- 8.6.1.e. kartoteka klaczy wpisanej do księgi głównej klaczy (GK), która może być zapisana na informatycznym nośniku danych,
- 8.6.1.f. świadectwo zootechniczne;

8.6.2. dokumenty związane z rozrodem koni:

- 8.6.2.a. świadectwo pokrycia/zaświadczenie unasienniania klaczy,
- 8.6.2.b. zaświadczenie o przeniesieniu zarodka,
- 8.6.2.c. świadectwo zootechniczne;

8.6.3. dokumenty wydawane właścicielowi konia:

- 8.6.3.a. świadectwo pokrycia/zaświadczenie unasienniania klaczy,
- 8.6.3.b. zaświadczenie o przeniesieniu zarodka,
- 8.6.3.c. dokument identyfikacyjny konia,
- 8.6.3.d. zaświadczenie o wpisie ogiera do księgi głównej ogierów (GO),
- 8.6.3.e. zaświadczenie o wpisie klaczy do księgi głównej klaczy (GK),
- 8.6.3.f. świadectwo zootechniczne.

8.7. Księga jest prowadzona systemem kartotekowym. Kartoteka zawiera co najmniej: numer wpisu do księgi głównej ogierów (GO) lub księgi głównej klaczy (GK), rasę, płeć, nazwę konia, datę urodzenia, numer transpondera, maść zasadniczą, wymiary, rodowód (minimum trzy pokolenia), numer badania markerów genetycznych DNA, dane dotyczące hodowcy i właściciela, wyniki oceny wartości użytkowej.

8.8. Po dokonaniu wpisu do księgi głównej ogierów (GO) lub księgi głównej klaczy (GK) należy założyć kartotekę i nadać numer księgi. Kartotekę podpisuje specjalista upoważniony przez prowadzącego księgę.

- 8.9. Kartoteki muszą być przechowywane w archiwum prowadzącego księgę wieczyste. Kartoteki mogą być przechowywane na informatycznych nośnikach danych.
- 8.10. Numeracja koni w księgach (GO, GK) jest oddzielna dla ogierów i klaczy.
- 8.11. Księgi stadne mogą być wydawane drukiem lub w formie elektronicznej.
- 8.12. Dokument identyfikacyjny konia jest podstawowym dokumentem stwierdzającym pochodzenie konia, wydawanym przez prowadzącego księgę na podstawie „Zgłoszenia koniowatego do rejestru” z załączonym „Świadectwem pokrycia / zaświadczeniem unasienniania klaczy”.
- 8.13. „Świadectwo pokrycia / zaświadczenie unasienniania klaczy” – źródłowy dokument hodowlany – musi być wypełnione zgodnie z obowiązującymi przepisami i zaleceniami prowadzącego księgę.
- 8.14. Zasady wydawania świadectw pokrycia /zaświadczeń unasienniania klaczy:
- 8.14.1. druki świadectw pokrycia /zaświadczeń unasienniania klaczy wydawane są właścicielowi ogiera/nasienia przez prowadzącego księgę,
  - 8.14.2. oryginał świadectwa pokrycia /zaświadczenia unasienniania klaczy wypełnia właściciel ogiera/dokonujący zabiegu sztucznego unasienniania bezpośrednio po kryciu/unasiennieniu klaczy i przekazuje właścicielowi klaczy odpowiednią część,
  - 8.14.3. w przypadku kolejnych pokryć klaczy, właściciel ogiera prowadzący punkt kopulacyjny uzupełnia daty kolejnych skoków na obydwu częściach świadectwa pokrycia klaczy,
  - 8.14.4. w przypadku ponownego zabiegu sztucznego unasienniania dokonujący zabiegu każdorazowo wypełnia nowy druk i przekazuje właścicielowi klaczy odpowiednią część,
  - 8.14.5. część świadectwa pokrycia /zaświadczenia unasienniania klaczy przeznaczona dla prowadzącego księgę musi być przekazana prowadzącemu księgę do dnia 15 stycznia roku następującego po sezonie krycia,
  - 8.14.6. w przypadku utraty/zagubienia oryginału świadectwa pokrycia /zaświadczenia unasienniania klaczy duplikat wydaje prowadzący księgę/dokonujący zabiegu sztucznego unasienniania. Może być wydany tylko jeden duplikat.

8.15. Przy wystawianiu dokumentu identyfikacyjnego konia przyjmuje się zasadę, że pierwsza litera nazwy źrebięcia jest taka sama jak litera przypisana linii żeńskiej, z której pochodzi matka nazywanego konia, według schematu:

- * A - Agatka
- * B - Bajkałka
- * C - Czeremcha
- * F - Wrona
- * G - Gurgul
- * J - Jagoda (Góralka nowosądecka)
- * L - Laliszka
- * N - Nakoneczna
- * O - Wołga
- * P - Polanka
- * S - Srocza
- * T - Sekunda
- * W - Wydra
- * Z - Reda,

dla koni sprowadzanych z zagranicy:

- * D - konie z linii wywodzących się z Czech,
- * K - konie z linii wywodzących się ze Słowacji,
- * M - konie z linii wywodzących się z Węgier,
- * R - konie z linii wywodzących się z Rumunii,
- * U - konie z linii wywodzących się z Ukrainy.

8.16. Nazwy koni huculskich są dwuczłonowe. Drugi człon nazwy, będący określeniem przynależności źrebięcia do linii męskiej, podawany jest w nawiasie.

8.17. Nazwa konia nie może powtarzać się wcześniej niż po upływie 20 lat i nie może być zbieżna z nazwą założycieli linii męskich i linii żeńskich.

8.18. Istnieje możliwość ubiegania się o nadanie danej hodowli przydomka. Wnioski w tej sprawie należy składać do Komisji Księgi Stadnej. Lista aktualnie zatwierdzonych przydomków dostępna jest w biurze PZHK.

8.19. W przypadku zniszczenia lub zagubienia wydanych właścicielowi dokumentów hodowlanych prowadzący księgę może na pisemny wniosek właściciela wydać duplikat. Zasady wydawania duplikatów "Dokumentu identyfikacyjnego konia" określone są w odrębnych przepisach, o których mowa w rozdziale V. Informacja o wydaniu duplikatu musi być zamieszczona w bazie danych.

- 8.20. Badania markerów genetycznych DNA wykonywane są w laboratoriach wskazanych przez prowadzącego księgę. Prowadzący księgę może podjąć decyzję o dofinansowaniu kosztów takiego badania.
- 8.21. W celu potwierdzenia pochodzenia konia lub jego identyfikacji, prowadzący księgę może zażądać wykonania badań grup krwi lub innych markerów genetycznych, na koszt właściciela, w laboratorium wskazanym przez prowadzącego księgę. W przypadku zgodności pochodzenia prowadzący księgę refunduje właścicielowi koszty badania.
- 8.22. W przypadku uzasadnionych podejrzeń, prowadzący księgę może nakazać powtórne zbadanie wszystkich koni zgłaszanych do wpisu, związanych z danym przypadkiem. Koszty badań ponosi właściciel konia, a w przypadku zgodności pochodzenia prowadzący księgę refunduje właścicielowi koszty badań.

IX. ROZRÓD

- 9.1. W hodowli koni rasy huculskiej mogą być stosowane następujące techniki rozrodu:
- 9.1.1. krycie naturalne,
  - 9.1.2. sztuczne unasiennianie nasieniem świeżym, schłodzonym lub mrożonym,
  - 9.1.3. przenoszenie zarodków.
- 9.2. Ograniczenia w zakresie wykorzystania technik rozrodu w hodowli koni rasy huculskiej na podstawie art. 21 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/1012 są następujące:
- 9.2.1. sztuczne unasiennianie nasieniem świeżym, schłodzonym lub mrożonym – dopuszczalne tylko po uzyskaniu zgody Komisji Księgi Stadnej,
  - 9.2.2. przenoszenie zarodków – dopuszczalne tylko po uzyskaniu zgody Komisji Księgi Stadnej.
- 9.3. Ograniczenia w zakresie wykorzystania zwierząt hodowlanych czystorasowych i ich materiału biologicznego w hodowli koni rasy huculskiej na podstawie art. 21 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/1012 są następujące:
- 9.3.1. w kryciu naturalnym mogą być użyte ogiery wpisane do księgi głównej ogierów (GO) rasy huculskiej,

- 9.3.2. w sztucznym unasiennianiu nasieniem świeżym, schłodzonym, mrożonym może być użyte nasienie ogierów wpisanych do księgi głównej ogierów (GO) rasy huculskiej,
- 9.3.3. w technikach rozrodu, o których mowa w pkt. 1, nie mogą być używane:
- 9.3.3.a. ogiery i klacze maści innej niż gniada, kara, myszata, bułana, srokatotobiano,
  - 9.3.3.b. ogiery i klacze, które nie ukończyły 36 miesięcy,
  - 9.3.3.c. ogiery blisko spokrewnione z krytymi klaczami (tj. ich ojcowie, synowie, bracia, półbracia),
  - 9.3.3.d. ogiery i klacze, które nie zdały w wymaganym terminie zasadniczej próby dzielności,
  - 9.3.3.e. ogiery o wzroście powyżej 145 cm oraz klacze o wzroście powyżej 143 cm.
- 9.4. Materiał biologiczny wykorzystywany w sztucznym unasiennianiu oraz transferze zarodków jest pozyskiwany, produkowany, przetwarzany i przechowywany w centrum pozyskiwania lub przechowywania nasienia lub przez zespół pozyskiwania lub produkcji zarodków zatwierdzony do celów wewnątrzunijnego handlu materiałem biologicznym zgodnie z prawem krajowym i unijnym dotyczącym zdrowia zwierząt.

X. ZASADY UCZESTNICTWA W PROGRAMIE

- 10.1. W programie mogą uczestniczyć tylko konie wpisane do sekcji głównej księgi, w odniesieniu do których przestrzegano zasad rozrodu, określonych w rozdziale IX.
- 10.2. Ogiery i klacze wpisane do księgi głównej ogierów (GO) lub księgi głównej klaczy (GK) mają utrzymywać określony wzorzec rasy oraz służyć do oceny efektywności działania programu.
- 10.3. Zagraniczne księgi stadne, z których konie dopuszcza się do doskonalenia rasy huculskiej muszą być prowadzone przez związek hodowców uznany na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2016/1012, lub podmiot zajmujący się hodowlą uwzględniony w wykazie prowadzonym przez KE

na podstawie art. 34 ww. rozporządzenia, lub prowadzone w państwie wymienionym w akcie wykonawczym, o którym mowa w art. 35 tego rozporządzenia.

XI. METODY SŁUŻĄCE REALIZACJI CELÓW PROGRAMU W ZAKRESIE SELEKCJI I HODOWLI

Dla osiągnięcia celów hodowlanych wskazanych w rozdziale II., realizowane będą następujące elementy pracy hodowlanej wynikające z uczestnictwa ogierów i klaczy w programie hodowli koni rasy huculskiej:

11.1. Ocena wartości użytkowej

11.1.1. Wartość użytkową ocenia się na podstawie następujących elementów:

11.1.1.a. oceny rodowodu pod kątem wartości użytkowej jego przodków,

11.1.1.b. oceny typu, budowy i rozwoju konia,

11.1.1.c. oceny temperamentu i charakteru dokonanej w trakcie przeprowadzania wstępnej próby użytkowości,

11.1.1.d. oceny wartości rozplodowej uwzględniającej:

- * daty pokryć,
- * daty wyźrebień lub poronień,
- * płeć urodzonych źrebiąt,
- * liczbę urodzonych źrebiąt po ogierze,
- * liczbę urodzonych źrebiąt od klaczy,

11.1.1.e. oceny jakości potomstwa uwzględniającej:

- * jakość źrebiąt przy matkach (typ rasowy, budowa i rozwój, zdrowie, ruch),
- * jakość młodości hodowlanej (typ, pokrój, ruch w stępie, ruch w kłusie, kondycja i pielęgnacja),
- * liczbę potomstwa wpisanego do ksiąg rasy huculskiej,
- * wyniki potomstwa, uzyskiwane w próbach użytkowości określonych w Załączniku nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej,

- 11.1.1.f. ocena na podstawie wyników własnych konia, uzyskiwanych w próbach użytkowości określonych w Załączniku nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej.
- 11.1.2. Na ocenę typu, budowy i rozwoju konia składa się wynik trzech pomiarów (wysokość w kłębie, obwód klatki piersiowej, obwód nadpęcia przedniego), ich wzajemny stosunek oraz ocena pokroju i ruchu wyrażona w punktach bonitacyjnych, według poniższej skali:
typ	do 15 pkt.
głowa i szyja	do 5 pkt.
kłoda	do 15 pkt.
kończyny przednie	do 10 pkt.
kończyny tylne	do 10 pkt.
kopyta	do 10 pkt.
ruch w stępie	do 10 pkt.
ruch w kłusie	do 10 pkt.
wrażenie ogólne	do 15 pkt.
- Razem maksymalnie 100 pkt.
- 11.1.3. Po ukończeniu 5. roku życia konie wpisane do księgi głównej ogierów (GO) oraz klacze wpisane do księgi głównej klaczy (GK) podlegają obowiązkowej weryfikacji wymiarów i oceny bonitacyjnej, których wyniki należy zamieścić w dokumentacji hodowlanej i bazie danych.
- 11.1.4. Minimalne wymagania dotyczące próby dzielności warunkujące wpis ogiera i klaczy do księgi:
- 11.1.4.a. warunkiem wpisania klaczy do księgi klaczy lub ogiera do księgi ogierów jest zaliczenie co najmniej wstępnej próby polowej (wierzchowej lub zaprzęgowej),
- 11.1.4.b. ogiery po zaliczeniu wstępnej próby polowej (wierzchowej lub zaprzęgowej) są wpisywane do księgi, ale muszą obligatoryjnie do końca roku kalendarzowego, w którym kończą 5 lat, zaliczyć z wynikiem pozytywnym zasadniczą polową próbę dzielności zgodnie z Załącznikiem Nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej (ocena płytowa oraz ścieżka lub zaprzęg). Niezaliczenie próby w ww. czasie spowoduje pozbawienie ogiera od tego momentu prawa użytkowania

w rozrodzie i wpisu jego potomstwa do księgi głównej ogierów lub księgi głównej klaczy rasy huculskiej. Do momentu zdania próby zasadniczej dopuszcza się krycie przez takiego ogiera maks. 3 klaczy huculskich w sezonie,

11.1.4.c. klacze po zaliczeniu wstępnej próby polowej (wierzchowej lub zaprzęgowej) są wpisywane do księgi, ale muszą obligatoryjnie do końca roku kalendarzowego, w którym kończą 7 lat, zaliczyć z wynikiem pozytywnym zasadniczą polową próbę dzielności zgodnie z Załącznikiem Nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej (ocena płytowa oraz ścieżka lub zaprzęg). Niezaliczenie próby w ww. czasie spowoduje pozbawienie możliwości wpisu potomstwa klaczy do księgi głównej ogierów lub księgi głównej klaczy rasy huculskiej. W przypadku wpisu do księgi klaczy 8-letniej lub starszej, warunkiem wpisu jest zaliczenie zasadniczej próby użytkowości.

11.1.5. Zgodnie z „Regulaminem prób antydopingowych” (Załącznik nr 6) można wyznaczyć danego konia lub konie do przeprowadzenia badań antydopingowych.

11.2. System selekcji

11.2.1. Selekcja powinna być prowadzona konsekwentnie i zmierzać do podstawowego celu, jakim jest remont klaczy matek oraz wyhodowanie ogierów czołowych. Najodpowiedniejsza dla koni huculskich jest metoda niezależnych poziomów brakowania polegająca na równoczesnym, lecz niezależnym selekcjonowaniu pod kątem każdej właściwości z osobna.

11.2.2. Selekcja prowadzona będzie indywidualnie dla każdego osobnika w trzech etapach:

11.2.2.a. analiza rodowodowa,

11.2.2.b. selekcja na podstawie cech eksterierowych, rozwoju fizycznego i oceny charakteru. Szczególnie trudna jest selekcja źrebiąt huculskich, które w czasie swojego rozwoju zmieniają proporcje i czasami bardzo słaby źrebak może okazać się doskonałym koniem i na odwrót. Wynika to z faktu, że konie huculskie są rasą późno dojrzewającą i trzeba w tym względzie zachować dużą ostrożność. W dużych ośrodkach hodowli koni huculskich zaleca się organizowanie wiosną lub jesienią

przeглядów koni, w czasie których przeprowadzana będzie selekcja i brakowanie. W hodowli wielkostatnej wskazane jest, aby odbywały się one dwa razy do roku. Za organizację i przygotowanie przeglądu odpowiedzialny będzie właściciel ośrodka. Selekcji dokonuje podmiot prowadzący księgę,

11.2.2.c. selekcja na podstawie wyników wartości użytkowej. Próby dzielności będą odbywać się w miejscach uznanych przez prowadzącego księgę zgodnie z warunkami określonymi w Załączniku nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej.

11.2.3. Prowadząc selekcję, uwzględniać się będą następujące cechy:

11.2.3.a. typ i pokrój (w 100-pkt. skali bonitacyjnej przy wpisie do księgi klaczy lub księgi ogierów oraz po ukończeniu 5. roku życia),

11.2.3.b. pomiary biometryczne (zgodne z wzorcem rasowym, przy wpisie do księgi klaczy lub księgi ogierów oraz po ukończeniu 5. roku życia),

11.2.3.c. temperament i charakter – zachowanie się w odniesieniu do ludzi, w czasie pielęgnacji, względem innych koni, podczas użytkowania,

11.2.3.d. zdrowie,

11.2.3.e. płodność,

11.2.3.f. klacze – wartości macierzyńskie,

11.2.3.g. ogiery – wartość rozplodowa,

11.2.3.h. wartość użytkowa – wyniki prób dzielności przeprowadzonych zgodnie z Załącznikiem nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej.

11.2.4. Ogiery rasy huculskiej są poddawane 6-stopniowej selekcji, uwzględniającej następujące cechy:

11.2.4.a. ocena źrebiąt przy matkach:

* typ, budowa i rozwój, zdrowie, ruch (maks. po 5 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt),

11.2.4.b. ocena roczniaków:

* typ, pokrój, ruch w stępie, ruch w kłusie, kondycja i pielęgnacja (maks. po 10 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) na zorganizowanych przeglądach,

* typ, budowa i rozwój, zdrowie, ruch (maks. po 5 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) u hodowcy / właściciela,

- 11.2.4.c. ocena dwulatków:
  - * typ, pokrój, ruch w stępie, ruch w kłusie, kondycja i pielęgnacja (maks. po 10 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) na zorganizowanych przeglądach,
  - * typ, budowa i rozwój, zdrowie, ruch (maks. po 5 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) u hodowcy / właściciela,
- 11.2.4.d. komisyjna kwalifikacja ogierów do wpisu do księgi stadnej – zgodnie z pkt. 8.4,
- 11.2.4.e. wstępna próba dzielności – zgodnie z Załącznikiem nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej,
- 11.2.4.f. zasadnicza próba dzielności – zgodnie z Załącznikiem nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej.
- 11.2.5. Klacze rasy huculskiej są poddawane 6-stopniowej selekcji, uwzględniającej następujące cechy:
  - 11.2.5.a. ocena źrebiąt przy matkach:
    - * typ, budowa i rozwój, zdrowie, ruch (maks. po 5 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt),
  - 11.2.5.b. ocena roczniaków:
    - * typ, pokrój, ruch w stępie, ruch w kłusie, kondycja i pielęgnacja (maks. po 10 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) na zorganizowanych przeglądach,
    - * typ, budowa i rozwój, zdrowie, ruch (maks. po 5 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) u hodowcy / właściciela,
  - 11.2.5.c. ocena dwulatków:
    - * typ, pokrój, ruch w stępie, ruch w kłusie, kondycja i pielęgnacja (maks. po 10 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) na zorganizowanych przeglądach,
    - * typ, budowa i rozwój, zdrowie, ruch (maks. po 5 pkt. za każdą cechę, z dokładnością do 0,5 pkt) u hodowcy / właściciela,
  - 11.2.5.d. wstępna próba dzielności – zgodnie z Załącznikiem nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej,
  - 11.2.5.e. wpis do księgi stadnej – zgodnie z pkt. 8.4,

11.2.5.f. zasadnicza próba dzielności – zgodnie z Załącznikiem nr 1. Metodyka oceny wartości użytkowej.

11.3. System kojarzeń

Hodowla koni huculskich w Polsce prowadzona jest w oparciu o 7 głównych linii męskich: (Po) Polana, (Gu) Gurgula, (Go) Górala, (Hr) Hrobego, (Ou) Ousora, (Pt) Pietrosu i (Pr) Prislopa oraz 14 linii żeńskich (rodzin): (A) Agatki, (B) Bajkałki, (C) Czeremchy, (F) Wrony, (G) Gurgul, (J) Jagody (Góralki nowosądeckiej), (L) Laliszki, (N) Nakonecznej, (O) Wołgi, (P) Polanki, (S) Sroczi, (T) Sekundy, (W) Wydry, (Z) Redy.

W przypadku koni huculskich podczas doboru do rozplodu można zastosować tylko metodę hodowli w czystości rasy. Ze względu na małą populację tych koni dobór musi być tak prowadzony, by nie dopuścić do depresji inbredowej. Priorytetowym zadaniem jest zachowanie zrównoważonego stanu ilościowego istniejących linii męskich i rodzin żeńskich. W połowie poprzedniego stulecia było 17 rodzin żeńskich: obecnie w pełni reprezentowanych jest 12, dwie rodziny są zagrożone, natomiast pozostałe trzy rodziny przestały istnieć. Konieczne zatem jest podjęcie aktywnych działań w celu ciągłej kontroli liczebności i jakości populacji.

Wiele względów przemawia za tym, aby hodowla zarodowa prowadzona była w większych stadninach. Konieczne jest zachowanie ciągłości wszystkich linii męskich. Przy dokonywaniu wyboru ogiera z danej linii należy uwzględnić rodzinę żeńską, z której pochodzi matka ogiera, a także ocenę jego wartości użytkowej i ewentualnie jego potomstwa.

Tak samo należy dążyć do utrzymania wszystkich rodzin żeńskich.

XII. OCENA EFEKTYWNOŚCI DZIAŁANIA PROGRAMU

12.1. Oceny efektywności działania programu dokonuje Komisja Księgi Stadnej koni rasy huculskiej, która jest powoływana i działa zgodnie z regulaminem prowadzącego księgę.

12.2. Ocena efektywności działania programu dokonywana jest poprzez:

12.2.1. monitorowanie liczebności populacji,

- 12.2.2. sprawdzanie prawidłowości prowadzenia oceny wartości użytkowej,
- 12.2.3. analizę wyników prób użytkowości,
- 12.2.4. analizę jakości potomstwa.

ZAŁĄCZNIK NR 1. METODYKA OCENY WARTOŚCI UŻYTKOWEJ

Regulamin próby dzielności

Do próby dzielności mogą przystąpić ogiery i klacze rasy huculskiej spełniające warunki wpisu do księgi rasy huculskiej.

1. Wstępna polowa próba dzielności dla koni rasy huculskiej - wierzchowa lub zaprzęgowa

- 1.1. Warunkiem wpisu ogiera i klaczy do księgi rasy huculskiej jest zaliczenie co najmniej wstępnej polowej próby dzielności.
- 1.2. Minimalny wiek ogiera i klaczy rasy huculskiej dopuszczający do przystąpienia do wstępnej próby polowej to ukończone 33 miesiące życia.
- 1.3. Zalecana minimalna liczba koni wymagana do przeprowadzenia próby to minimum 3 sztuki ogierów lub klaczy poddawanych próbie.
- 1.4. Próba polowa wstępna może być przeprowadzana pod siodłem lub w zaprzęgu. Ogier lub klacz poddawane próbie są siodłane, kietznane lub zaprzęgane w obecności komisji przeprowadzającej próbę. Próba polowa wstępna zaprzęgowa przeprowadzana jest w lekkim ogumionym pojeździe z dwoma dyszelkami o wadze, wraz z powożącym, od 100 do 150% masy ciała ocenianego konia. Pomoce (palcat, bat) dopuszczone tylko w minimalnym zakresie. Ostrogi niedozwolone. Jeździec obowiązkowo musi mieć twarde ochronne nakrycie głowy z trzypunktowym zapięciem i buty z obcasem. Przy zakładaniu siodła lub oprzęganiu wymagana jest obecność drugiej osoby.
- 1.5. W próbie polowej wstępnej przeprowadzanej zarówno pod siodłem, jak i w zaprzęgu, koń dwukrotnie pokonuje dystans około 150-200 m, po trasie o naturalnym podłożu (ziemnym lub trawiastym): stępem, a następnie w drugim nawrocie klusem. Komisja ocenia również zachowanie podczas siodłania lub odprzęgania oraz podczas wsiadania na konia lub pojazd, stanie w miejscu, sposób ruszania i zatrzymania oraz sposób reakcji konia na wodze lub lejce, jego posłuszeństwo, temperament i charakter.

- 1.6. Ze względów bezpieczeństwa na trasie podczas oceny może znajdować się tylko jeden koń.
- 1.7. Zachowanie się konia podczas całego przebiegu próby, zarówno przeprowadzanej pod siodłem, jak i w zaprzęgu, oceniane jest, w zależności od wykonywania wymaganych prób czynności, w skali 10-punktowej oddzielnie dla stępa, kłusa oraz posłuszeństwa podczas próby.
- 1.8. Wynikiem końcowym są trzy oceny: pierwsza za przebieg próby w stępie, druga za przebieg próby w kłusie, a trzecia za posłuszeństwo, temperament, charakter oraz współpracę z człowiekiem, biorąc pod uwagę następujące wymiary temperamentu i charakteru:
- 1.8.1. **Temperament - zespół cech psychicznych, w przeważającej części dziedzicznych, ujawniający się już od pierwszych dni życia źrebięcia i względnie trwałe przez całe życie.** Określany jako forma, styl zachowania, silnie uwarunkowany biologicznie. Posiada charakter ilościowy – odpowiada na pytanie jak szybko, jak długo, jak intensywnie zwierzę reaguje. Na temperament mają wpływ takie czynniki jak temperatura otoczenia, proces starzenia się, kondycja organizmu czy stan zdrowia.

Pożądane wymiary temperamentu:

- * **energiczność** – wrodzona łatwość i lekkość ruchu, chęć do ruchu na przód, łatwość w przechodzeniu do wyższych chodów i utrzymaniu tempa,
- * **niepłochliwość** – pod uwagę brane są tylko reakcje wobec nieznanymi przedmiotów oraz reakcje w niespodziewanych sytuacjach, ocenie podlega dynamika reakcji (bezruch vs ucieczka), jej nasilenie i czas utrzymywania się, koń powinien rzadko się płoszyć, w przypadku spłoszenia reagować niezbyt intensywnie i szybko przełamywać strach, eksplorując nowe miejsca i podchodząc z zaciekawieniem do nieznanymi przedmiotów,
- * **wrażliwość** – wysoka drażliwość zmysłów oraz zainteresowanie otoczeniem, szybka wyraźna reakcja na subtelne sygnały i pomoce, zarówno popędzające jak i wstrzymujące,
- * **adaptacyjność** – odporność na stres, duża szybkość uczenia się, zdolność do koncentracji i zapamiętywania, cierpliwość, bezproblemowe

dostosowywanie się do zmiennych warunków (elastyczność zachowania), zdolność do odpoczynku i regeneracji po pracy (spokojne zachowanie w boksie, brak stereotypii).

1.8.2. **Charakter – zespół cech psychicznych, w przeważającej części nabytych, kształtujący się w największym stopniu na drodze interakcji ze środowiskiem poprzez procesy uczenia się.** Rozwija się od pierwszych chwil życia na bazie wrodzonych zachowań instynktownych i cech temperamentu, jednak kluczową rolę odgrywa nabywane doświadczenie. Posiada charakter jakościowy i określany jest jako treść zachowania - odpowiada na pytanie w jaki sposób zwierzę zinterpretuje daną sytuację i na które zachowanie się zdecyduje. Nasilenie cech charakteru jest uzależnione od wcześniejszych doświadczeń, kontekstu społecznego i sytuacyjnego, może ulegać radykalnym zmianom w ciągu życia.

Pożądane wymiary charakteru:

- * **podporządkowanie** – podporządkowanie wobec człowieka, brak tendencji do buntu, podporządkowanie podczas prowadzenia w ręku, obsługi i pracy. O braku podporządkowania można mówić tylko wtedy, gdy koń ignoruje polecenie mimo, że rozumie je i jest w stanie je wykonać.
- * **brak agresji** – brane są pod uwagę zachowania agresywne o różnym nasileniu wobec człowieka i innych koni, również pchanie się, tulenie uszu czy grożenie zadem, koń powinien być uważny i łagodny wobec ludzi,
- * **chęć kontaktu** – dążenie do kontaktu z człowiekiem, zainteresowanie i podchodzenie do człowieka, łatwość łapania, chęć przebywania w towarzystwie człowieka,
- * **samodzielność** – niezależność od innych koni i opiekuna, koń jest spokojny gdy zostaje sam, samodzielność w trudnych sytuacjach oraz aktywne strategie radzenia sobie, np. metodą prób i błędów (vs zależność socjalna oraz bierne strategie, np. wyuczona bezradność).

1.9. Stosowana skala ocen za przebieg prób w ruchu:

- * 10 pkt - z łatwością, bezbłędnie, w sposób płynny, w linii prostej po wytyczonej trasie,
- * 9 pkt - z łatwością, z drobnymi błędami, w sposób płynny, ale zdarza się nieregularność chodów,
- * 8 pkt - z drobnymi zahamowaniami, mniej płynnie, trudności w utrzymaniu linii prostej,
- * 7 pkt - reakcja na wodze i lejce z oporami, ale zadanie wykonane w całości,
- * 6 pkt - z trudnościami, po 1-2 nieudanych próbach, ale wykonane w całości,
- * 5 pkt - dużymi oporami, po 3 próbach, wykonane w całości,
- * 4 pkt - z dużymi oporami, po więcej niż 3 nieudanych próbach, konieczna pomoc drugiej osoby,
- * 3 pkt - z dużymi oporami, po więcej niż 3 nieudanych próbach, konieczna pomoc drugiej osoby, zadanie niewykonane w całości,
- * 2 pkt - z dużymi oporami, po więcej niż 3 nieudanych próbach, mimo pomocy drugiej osoby niewykonanie zadania,
- * 1 pkt - niemożliwe do wykonania wskutek oporu lub niebezpiecznych reakcji konia.

1.10. Stosowana skala ocen za przebieg próby posłuszeństwa:

- * 10 pkt – koń z łatwością akceptuje wykonywane czynności, wykazuje spokój i posłuszeństwo przy siodłaniu lub zaprzęganym oraz wsiadaniu i ruszaniu,
- * 9 pkt – koń łatwo przyjmuje siodło lub uprzęż, ale wykazuje pewien niepokój lub usztywnienie przy wsiadaniu i ruszaniu,
- * 8 pkt – koń wykazuje niepokój przy zakładaniu siodła lub uprzęży, nerwowość przy ruszaniu,
- * 7 pkt – koń niespokojny, z lekkimi oporami daje sobie założyć siodło lub uprzęż, wykazuje nerwowość i brak płynności przy ruszaniu,
- * 6 pkt – koń z pewnymi trudnościami wykonuje wszystkie czynności (po 1-2 próbach),

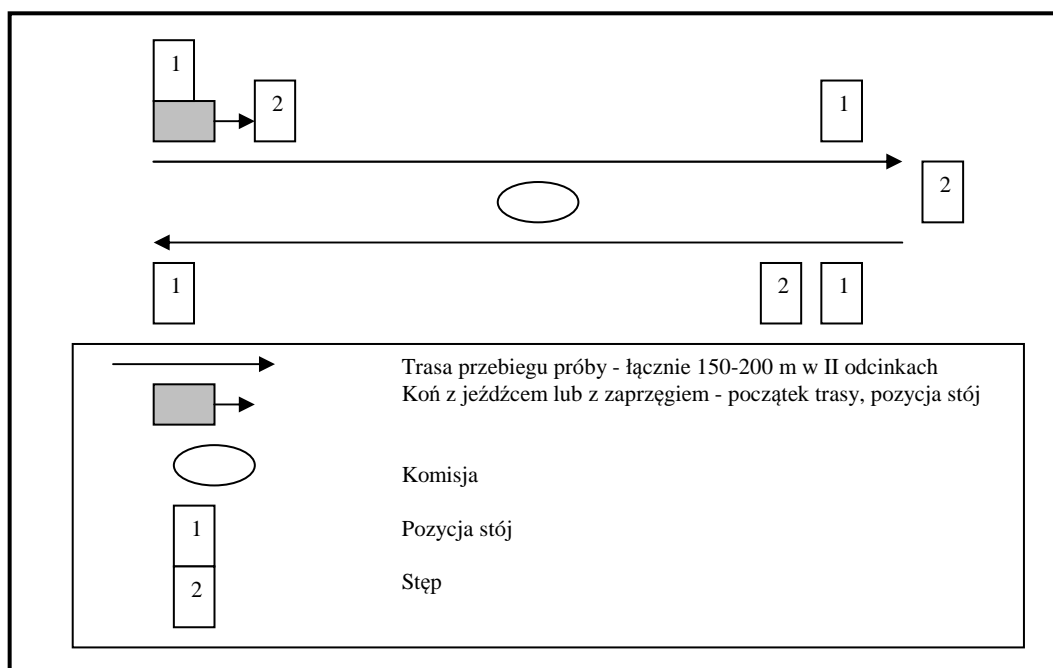
- * 5 pkt – koń z wyraźnymi oporami wykonuje poszczególne czynności (po maksymalnie 3 próbach),
- * 4 pkt – koń wykazuje duży opór przy każdej czynności, po więcej niż 3 próbach konieczna pomoc drugiej osoby przy ruszaniu,
- * 3 pkt – koń wykazuje duży opór i brak posłuszeństwa, wielokrotne próby każdej czynności, pomimo pomocy osoby drugiej zadanie niewykonane,
- * 2 pkt – koń wykazuje duży opór, podjęte zostały wielokrotne próby wykonania zadania, kontynuowanie zadania niemożliwe,
- * 1 pkt – zadanie niemożliwe do wykonania wskutek zdecydowanego oporu i niebezpiecznych reakcji konia.

1.11. Warunkiem zaliczenia próby wstępnej jest uzyskanie wyniku co najmniej 18 pkt, przy czym za żaden element koń nie może otrzymać mniej niż 5 pkt. Próbę można powtórzyć jednokrotnie, po co najmniej jednomiesięcznym ponownym przygotowaniu konia.

1.12. We wstępnej próbie dzielności stosuje się następujące oceny słowne:

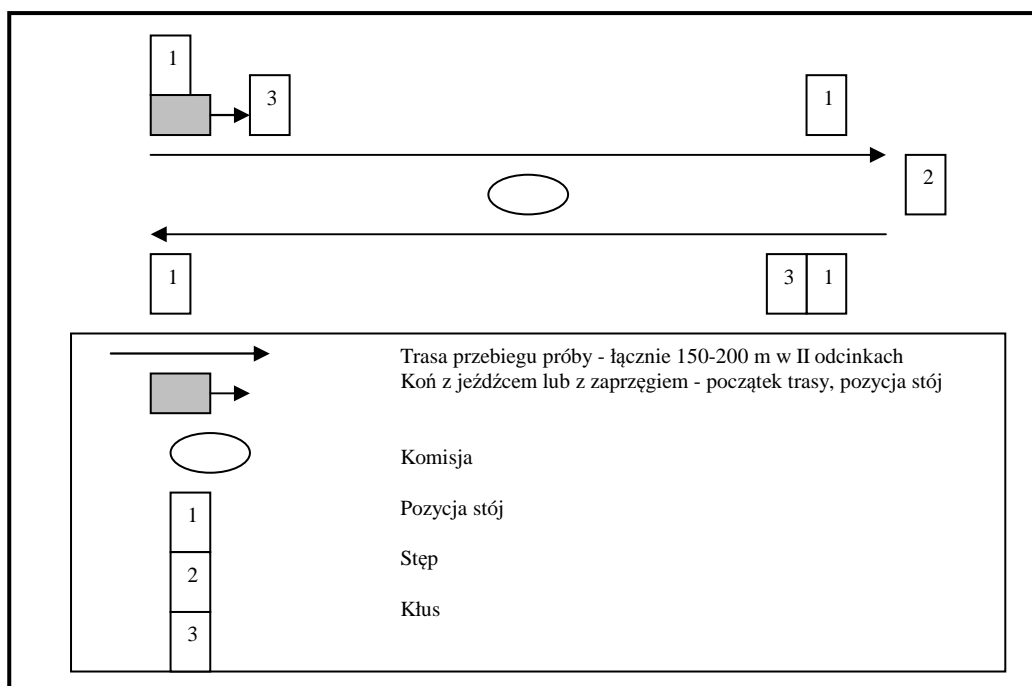
ocena wybitna	28-30 pkt
ocena bardzo dobra	24-27 pkt
ocena dobra	21-23 pkt
ocena dostateczna	18-20 pkt
ocena niedostateczna	poniżej 18 pkt

Schemat trasy wstępnej polowej próby dzielności pod jeźdźcem lub w zaprzęgu - stęp

Ocena rozpoczyna się na sygnal sędziego z pozycji stój (1). Koń rusza stępem (2), przed końcem I odcinka trasy (75-100 m) zatrzymuje się - pozycja stój (1). Następnie ponownie rusza stępem (2), zawraca i powtórnie zatrzymuje się - pozycja stój (1). Kolejny raz rusza stępem (2). Ocena w stępie kończy się zatrzymaniem na końcu II odcinka trasy na wprost - pozycja stój (1). Koń zawraca stępem i zatrzymuje się, czekając na sygnal sędziego do rozpoczęcia oceny w kłusie.

Schemat trasy wstępnej polowej próby dzielności pod jeźdźcem lub w zaprzęgu - kłus

Ocena rozpoczyna się na sygnal sędziego z pozycji stój (1). Koń po krótkim odcinku stępa przechodzi do kłusa (3), przed końcem I odcinka trasy (75-100 m) zatrzymuje się - pozycja stój (1). Następnie rusza stępem (2), zawraca i ponownie zatrzymuje się - pozycja stój (1). Po krótkim odcinku stępa znów przechodzi do kłusa (3). Ocena kończy się spokojnym zatrzymaniem na końcu II odcinka trasy na wprost - pozycja stój (1).

2. Zasadnicza polowa próba dzielności dla koni rasy huculskiej - wierzchowa lub zaprzęgowa

- 2.1. Minimalny wymagany wiek koni rasy huculskiej (ogierów i klaczy) przystępujących do zasadniczej polowej próby dzielności - ukończone 36 miesięcy życia. Ogólny stan zdrowia oceniany jest przez lekarza weterynarii i on decyduje o dopuszczeniu konia do udziału w próbach.
- 2.2. Minimalna liczba koni (ogierów, klaczy, wałachów) potrzebna do przeprowadzenia próby dzielności - 5 szt.
- 2.3. Próba polowa zasadnicza może być przeprowadzana pod siodłem lub w zaprzęgu. W skład zasadniczej polowej próby wierzchowej wchodzi: ocena eksterieru i próba terenowa - ścieżka huculska, natomiast w skład zasadniczej polowej próby zaprzęgowej wchodzi: ocena eksterieru i alternatywna dla ścieżki huculskiej polowa próba zaprzęgowa.
- 2.4. Ocena eksterieru - ocena typu, budowy, ruchu i ogólnego wrażenia. Maksymalna liczba punktów bonif. możliwych do zdobycia w tej konkurencji to 50.
- 2.5. Ścieżka huculska - jako sprawdzian umiejętności pokonywania naturalnych i sztucznych przeszkód terenowych, odwagi, zdolności, posłuszeństwa i treningu konia. Dla zawodnika jest to próba jazdy w zadanym tempie i umiejętności prowadzenia konia w trudnym terenie. Maksymalna liczba punktów bonifikacyjnych możliwych do zdobycia w tej konkurencji to 80.
- 2.6. Polowa próba zaprzęgowa - próba alternatywna dla ścieżki huculskiej. Sprawdzian posłuszeństwa, zręczności i sprawności konia oraz umiejętności powożącego. Maksymalna liczba punktów bonifikacyjnych możliwych do zdobycia w tej konkurencji to 80.
- 2.7. Organizator jest zobowiązany uzyskać zgodę prowadzącego księgę (PZHK) na przeprowadzenie próby dzielności.
- 2.8. Komisja Sędziowska (min. 3 osoby) jest powoływana i zatwierdzana przez prowadzącego księgę w porozumieniu z organizatorem.
- 2.9. Organizator jest zobowiązany do przygotowania trasy i przeszkód zgodnie z regulaminem oraz do zapewnienia bezpieczeństwa koniom i jeźdźcom podczas przebiegu próby dzielności.

2.10. Komisja Sędziowska jest zobowiązana do zatwierdzenia trasy i przeszkód, przeprowadzenia próby dzielności zgodnie z regulaminem i sporządzenia protokołów wyników oceny zgodnie z załączonymi wzorami.

2.11. **Ocena eksterieru (ocena płytowa) - czempionat hodowlany**

2.11.1. Koń oceniany jest przez komisję:

- * w klasycznym ogłowie wędzidłowym (wędzidło zwykłe),
- * w pozycji stój na płycie za: typ, pokrój, ogólną pielęgnację, kondycję i przygotowanie do pokazu.

Teren pod płytę powinien być równy, a w przypadku podłoża trawiastego wykoszony na wysokość 3 cm. Podczas oceny prezentujący konia powinien podać dokładny wiek konia, w przypadku klaczy liczbę urodzonych źrebiąt, a także, jeżeli klacz jest źrebna, kolejny miesiąc ciąży.

- * w ruchu na ringu pokazowym (trójkąt o wym. ok. 30 x 40 x 30 m) ocena za stęp i kłus.

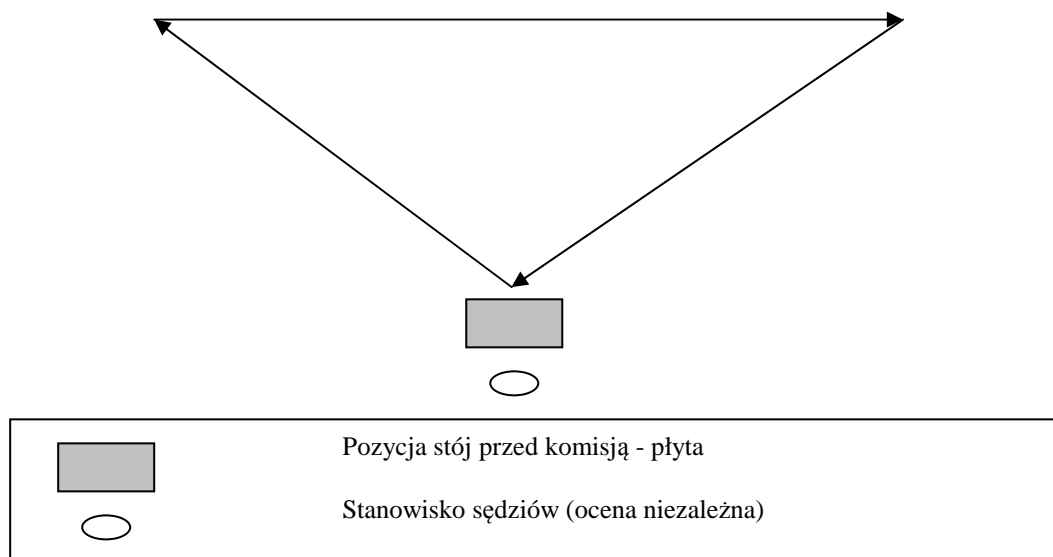
Prezenter z koniem pokonują całą trasę trójkąta dwa razy. Raz stępem, drugi raz kłusem. Ocena kończy się postawieniem konia w pozycji stój przed komisją. W przypadku wątpliwości w ocenie komisja może prosić o powtórzenie pokazu.

2.11.2. Szczegółowa ocena dokonywana jest w skali od 0-10 pkt. bonifikacyjnych:

typ	maks. 10 pkt. bonif.
pokrój	maks. 10 pkt. bonif.
stęp	maks. 10 pkt. bonif.
kłus	maks. 10 pkt. bonif.
ogólna kondycja i pielęgnacja	maks. 10 pkt. bonif.
<hr/>	
razem maksymalna liczba	50 pkt. bonif.

2.11.3. Ostateczna ocena eksterieru każdego konia jest średnią z sumy niezależnych ocen przyznanych przez wszystkich sędziów za wymienione cechy (ocena z dokładnością do 0,5 pkt).

Schemat oceny eksterieru

2.12. Szczegółowy regulamin ścieżki huculskiej

- 2.12.1. Ścieżka huculska rozgrywana jest na dystansie od 1500 do 2000 m na 16 przeszkodach. Dokładny dystans, tempo, norma czasu, kolejność przeszkód oraz punkty bonifikacyjne za prawidłowe pokonanie przeszkód podawane są przez Komisję Sędziowską na odprawie technicznej przed rozgrywaną konkurencją, po uwzględnieniu konfiguracji terenu, rodzaju podłoża i warunków pogodowych.
- 2.12.2. Trasa przebiegu ścieżki zawsze zawiera 16 ponumerowanych naturalnych lub sztucznych przeszkód, w tym 12 jest ustalonych i obowiązkowych do postawienia (Wykaz przeszkód obowiązkowych), pozostałe 4 przeszkody są wybierane z Listy przeszkód dowolnych.
- 2.12.3. Minimalna odległość między przeszkodami wynosi 30 m.
- 2.12.4. Każda przeszkoda od strony najazdu i wyjazdu z przeszkody oznaczona jest dwiema tyczkami z chorągiewkami, białą po lewej, a czerwoną po prawej stronie przeszkody, wyznaczającymi obszar przeszkody, oraz kolejnym numerem umieszczonym na tyczce przy czerwonej chorągiewce od strony najazdu na przeszkodę.
- 2.12.5. Linię startu i mety wyznacza para tyczek z celownikami (biały po lewej i czerwony po prawej stronie).

- 2.12.6. Trasa przejazdu powinna być dokładnie wytyczona, w miejscach wątpliwych powinny być umieszczone tyczki z chorągiewkami. Zawodnik zobowiązany jest do przejechania dokładnie całego dystansu trasy.
- 2.12.7. Zawodnik startuje z pozycji stój na sygnał podany przez sędziego startowego. Czas jest mierzony od momentu, gdy koń piersiami przetnie linię celowników startu, do chwili, gdy koń piersiami przetnie linię celowników mety.
- 2.12.8. Zawodnicy startują w odstępach czasu ustalonych przez Komisję Sędziowską (szczegółowa lista startów podana przed rozpoczęciem konkurencji). Ze względów bezpieczeństwa w przypadku ogierów podczas przejazdu ścieżki na trasie może znajdować się tylko jeden ogier. W przypadku klaczy komisja może zdecydować o starcie następnej klaczy, zanim ukończy przebieg poprzednią, ale z zachowaniem wszelkich środków ostrożności. W przypadku spotkania się zawodników przed tą samą przeszkodą pierwszeństwo w pokonaniu przeszkody ma ten zawodnik, który wystartował później.
- 2.12.9. Zawodnik na koniu pokonuje trasę w ustalonej normie czasu i tempie od 140-220 m/min, podanym na odprawie technicznej.
- 2.12.10. Na 16 ustawionych przeszkód na trasie dopuszcza się ominięcie maksymalnie 3 przeszkód, po podjęciu co najmniej jednej próby pokonania każdej z nich.
- 2.12.11. Podwójna odmowa i następnie objechanie tej samej przeszkody liczone jest jako jej niezaliczenie.
- 2.12.12. W przypadku przeszkody, której ominięcie (przejechanie obok) będzie niemożliwe, musi być wytyczona dodatkowa trasa, po której zawodnik, w przypadku decyzji o ominięciu takiej przeszkody, będzie mógł przejechać tak, aby zachować dystans ścieżki.
- 2.12.13. Przeszkody mogą być pokonywane chodem dowolnym, ale dostosowanym do trudności przeszkody i umiejętności jeźdźca.
- 2.12.14. Przejazd trasy chodem dowolnym, z wyjątkiem odcinków trasy między trzema ostatnimi przeszkodami, które muszą być pokonywane tylko kłusem, po najkrótszej trasie do mety.

- 2.12.15. Obowiązuje klasyczny rząd jeździecki, w dobrym stanie technicznym i dopasowany do konia, kieżno wędzidłowe. Nie wolno używać ostróg oraz palcata dłuższego niż 75 cm.
- 2.12.16. Jeździec obowiązkowo musi mieć ochronne twarde nakrycie głowy z trzypunktowym zapięciem i buty z obcasem.
- 2.12.17. Dopuszcza się w wyjątkowych sytuacjach udział w ścieżce kłaczy ze źrebiętami.
- 2.12.18. Przy maksymalnej w tej konkurencji możliwej punktacji - 80 pkt, przy 16 przeszkodach średnio za każdą wypada 5 pkt. Komisja Sędziowska w zależności od trudności przeszkody i jej usytuowania w terenie oraz warunków pogodowych może różnicować punktację od 2 do 8 pkt. za przeszkodę, ale tak, aby ogólna suma za prawidłowe pokonanie 16 przeszkód wynosiła 80 pkt.
- 2.12.19. Punkty bonifikacyjne zawodnik uzyskuje za prawidłowe pokonanie przeszkody (wjazd na przeszkodę między tyczkami z chorągiewkami i opuszczenie przeszkody między tyczkami z chorągiewkami). Rozbudowanie przeszkody, wyjechanie poza obszar przeszkody lub nieprzejechanie przeszkody w całości (opuszczenie przed tyczkami z chorągiewkami) - 0 pkt. bonifikacyjnych.
- 2.12.20. **Wykaz przeszkód zatwierdzonych do ustawienia na trasie**
(literą „O” zaznaczono 12 przeszkód obowiązkowych, które należy uwzględnić w przebiegu trasy każdej ścieżki, literą „D” zaznaczono przeszkody dodatkowe, spośród których wybiera się cztery pozostałe przeszkody)

A. Wykaz przeszkód obowiązkowych do wybudowania na trasie

* **O – kładka nad rowem suchym lub z wodą**

Konstrukcja kładki z drewna, nawierzchnia szorstka (niedopuszczalna jest konstrukcja ażurowa). Konstrukcja całości powinna być sztywne w każdej płaszczyźnie i umocowana do podłoża w sposób uniemożliwiający jakiegokolwiek przemieszczanie. Maks. ugięcie pod ciężarem konia z jeźdźcem nie większe niż 5 cm.

Wymiary kładki: długość 3-4 m, szerokość 0,8 m, grubość zapewniająca sztywność na całej długości min. 5 cm. Wysokość od dna podłoża do kładki 0,8 m. Szerokość rowu (tam gdzie oparta jest kładka) 2-3 m, długość rowu min. 3 m. Na terenie pod i obok kładki nie mogą leżeć żadne ostre przedmioty, kamienie, belki, gałęzie itp.

* **O – stromy zjazd**

Stok naturalny lub sztuczny o podłożu pozbawionym ostrych kamieni i innych przedmiotów. Podłoże nie powinno być nadmiernie sypkie lub błotniste.

Wymiary: długość mierzona po stoku 4-12 m (w terenie naturalnym może być dłuższa) nachylenie 30-45 stopni, szerokość trasy min. 1,5-2 m.

* **O – równowaznia**

Konstrukcja kładki z drewna, nawierzchnia szorstka (niedopuszczalna jest konstrukcja ażurowa).

Wymiary kładki: długość 4 m, szerokość 1 m, grubość zapewniająca sztywność na całej długości min. 5 cm. Średnica belki, na której oparta jest równowaznia min. 25-30 cm, długość min. 1 m.

* **O – stromy wyjazd**

Stok naturalny lub sztuczny o podłożu pozbawionym ostrych kamieni i innych przedmiotów. Podłoże nie powinno być nadmiernie sypkie lub błotniste.

Wymiary: długość mierzona po stoku 4-12 m (w terenie naturalnym może być dłuższa), nachylenie 30-45 stopni, szerokość trasy min. 1,5-2 m.

* **O – niskie przejazdy**

Trzy bramki stabilnie umocowane w podłożu z poziomo umieszczonymi poprzeczkami. Pionowe elementy mają być wykonane ze słupków drewnianych. Możliwe jest wykorzystanie drzew lub krzewów. Poziome poprzeczki najlepiej drewniane lub plastikowe o średnicy zapewniającej sztywność na całej długości, umocowane na pionowych elementach w taki sposób, aby potrącenie ich powodowało spadanie ze słupków. Bramki powinny być usytuowane tak, aby przejazd odbywał się po linii prostej.

Wymiary: wysokość zawieszenia poprzeczek od podłoża 1,8 m, szerokość między słupkami 1,5 m, odległości między bramkami 1,0-1,2 m.

* **O – przejazd przez wodę - bród**

Naturalny lub sztuczny zbiornik wodny, potok lub fragment rzeki. Dno nie może być bagniste, na dnie nie mogą leżeć kamienie lub gałęzie i korzenie powodujące zakleszczenie się kopyt. Przy wodach płynących nurt wody nie może być zbyt szybki. Trasa przejazdu w wodzie dokładnie zaznaczona dodatkowymi tyczkami. Brzegi przeszkody nie mogą mieć nachylenia większego niż 45 stopni. Co najmniej jeden dłuższy brzeg powinien być płaski na szerokości co najmniej 1 m.

Wymiary: szerokość min. 1 m, długość ok. 5 m, głębokość 0,2-0,8 m.

* **O – bramka z zamknięciem (należy otworzyć, przejechać i zamknąć za sobą bramkę)**

Bramka drewniana lub metalowa jednoskrzydłowa na słupach umocowanych stabilnie w podłożu. Zamykana na zapadkę lub sztywną obejmę umocowaną w pobliżu górnej krawędzi bramki. Otwierana w kierunku wjazdu.

Wymiary bramki: wysokość 1,2 m, szerokość 1,0-1,2 m. Szerokość całej konstrukcji 2-3 m.

* **O – ciasny przejazd, korytarz**

Ułożone na powierzchni równoległe dwie ściany z drągów, desek lub bali słomy tworzące ciasny korytarz. Powierzchnia ścian od wewnątrz pozbawiona ostrych krawędzi lub wystających sęków i gałęzi.

Wymiary: wysokość min. 1,5 m, szerokość między wewnętrznymi ścianami 0,8 m, długość 3-4 m.

* **O – skok przez stacjonatę**

Wymiary: wysokość 0,5 m, szerokość 3-4 m.

* **O – wiatrołom**

Rozrzucone na powierzchni nieregularnie belki lub kłody. Powierzchnia elementów pozbawiona ostrych krawędzi lub wystających sęków i gałęzi.

Wymiary: długość przeszkody 4 m, szerokość 2 m.

* **O – kładka na podwyższeniu**

Konstrukcja kładki z drewna, nawierzchnia szorstka (niedopuszczalna jest konstrukcja ażurowa). Konstrukcja całości powinna być sztywna w każdej płaszczyźnie i umocowana do podłoża w sposób uniemożliwiający jakiegokolwiek przemieszczanie. Podparta w 3-4 punktach o podłożu.

Wymiary kładki: długość 4 m, szerokość 0,7 m, grubość zapewniająca sztywność na całej długości min. 5 cm. Wysokość kładki od podłoża 30 cm.

* **O – labirynt**

Dwie równoległe linie utworzone przez umocowane na odpowiedniej wysokości od podłoża drągi, belki ułożone w zygzak dający możliwość swobodnego wykręcenia się konia. Konstrukcja całości powinna być sztywna w każdej płaszczyźnie i umocowana do podłoża w sposób uniemożliwiający jakiegokolwiek przemieszczanie.

Wymiary: szerokość od wewnętrznej strony labiryntu 0,6 m, łączna długość przeszkody 10 m. Wysokość elementów przeszkody od podłoża 15-20 cm.

B. Lista przeszkód dowolnych (spośród których wybiera się cztery przeszkody)

* **D – bramka saloon**

Bramka drewniana dwuskrzydłowa na słupach umocowanych stabilnie w podłożu. Otwierana w kierunku wjazdu pod naporem piersi konia, zamykająca się samoczynnie po przejechaniu konia. Naprężenie sprężyn zamykających bramkę i boki bramki muszą być tak skonstruowane, aby nie uszkodzić boków konia i nóg jeźdźca.

Wymiary bramki: szerokość obu skrzydeł 1,5 m, wysokość 1,2 m. Szerokość całej konstrukcji 3 m.

* **D – wąska droga na wprost**

Dwie równoległe linie utworzone przez umocowane na odpowiedniej wysokości od podłoża drągi, belki. Konstrukcja całości powinna być sztywna w każdej płaszczyźnie i umocowana do podłoża w sposób uniemożliwiający jakiegokolwiek przemieszczanie.

Wymiary: szerokość od wewnętrznej strony 35 cm, długość przeszkody 5 m. Wysokość elementów przeszkody od podłoża 15-20 cm.

* **D – wąska droga po łuku w prawo lub w lewo**

Dwie równoległe linie wygięte w lekki łuk utworzone przez umocowane na odpowiedniej wysokości od podłoża drągi, belki. Konstrukcja całości powinna być sztywna w każdej płaszczyźnie i umocowana do podłoża w sposób uniemożliwiający jakiegokolwiek przemieszczanie.

Wymiary: szerokość od wewnętrznej strony 40 cm, długość przeszkody 4 m, łuk o promieniu 5 m. Wysokość elementów przeszkody od podłoża 15-20 cm.

* **D – skok posłuszeństwa**

Dwa pnie, kłody lub kostki słomy ułożone w stosunku do siebie pod kątem 120 stopni. Powierzchnia pni lub kłód pozbawiona ostrych krawędzi lub wystających sęków i gałęzi.

Wymiary: wysokość przeszkody 30-40 cm, szerokość między końcami rozwartymi 1,2 m. Średnica pnia lub grubość kostki 40 cm. Długość pnia, kłody lub kostki 0,6 m.

* **D – wyskok na próg**

Próg naturalny lub sztuczny. Krawędź wzmocniona poziomą belką lub deską na całej szerokości w taki sposób, aby zachowała swój kształt i położenie przez czas przejazdu wszystkich zawodników. Ściana pionowa progu zabezpieczona przed uszkodzeniami kopytami i przed osypywaniem się. Podłoże pozbawione ostrych kamieni, gałęzi i wystających korzeni. Nie powinno być nadmiernie błotniste. Dopuszczalne jest wykonanie przeszkody w formie zagłębienia w terenie. W tym przypadku wyjazd z zagłębienia nie powinien mieć spadku większego niż 20 stopni.

Wymiary: wysokość progu 0,5 m, szerokość min. 1,5 m, długość min. 2 m.

* **D – zeskok z progu**

Próg naturalny lub sztuczny. Krawędź wzmocniona poziomą belką lub deską na całej szerokości w taki sposób, aby zachowała swój kształt i położenie przez czas przejazdu wszystkich zawodników. Ściana pionowa progu zabezpieczona przed uszkodzeniami kopytami i przed osypywaniem się. Podłoże pozbawione ostrych kamieni, gałęzi i wystających korzeni. Nie powinno być nadmiernie błotniste. Dopuszczalne jest wykonanie przeszkody w formie zagłębienia w terenie. W tym przypadku wyjazd z zagłębienia nie powinien mieć spadku większego niż 20 stopni.

Wymiary: wysokość progu 0,5 m, szerokość min. 1,5 m, długość min. 2 m.

* **D – slalom między tyczkami**

Na podłożu stabilnie umieszczone równomiernie na osi sześć pionowych tyczek.

Wymiary: wysokość tyczek 2 m, odległość między tyczkami 1,5-2 m.

* **D – bramka z firankami**

Bramka stabilnie umocowana w podłożu. Elementy mogą być wykonane ze słupków drewnianych lub rur metalowych. Pozioma poprzeczka, na której równomiernie rozmieszczone są fruujące wstążki, powinna mieć średnicę zapewniającą sztywność na całej długości.

Wymiary: wysokość poprzeczki od podłoża 2 m, szerokość między słupkami 1,5 m, długość wstążek 1 m.

* **D – przejazd przez rów**

Naturalny lub sztuczny rów, dno rowu nie może być wypełnione wodą. Podłoże pozbawione ostrych kamieni, gałęzi i korzeni, nie powinno być nadmiernie błotniste.

Wymiary: głębokość 1,5 m, szerokość nie mniejsza niż 3 m, długość nie mniejsza niż 3 m. Nachylenie ścian od strony wjazdu i wyjazdu nie większe niż 40 stopni.

* **D – skok przez pień drzewa**

Pień drzewa lub kilka pni ułożonych jeden na drugim umocowanych w sposób uniemożliwiający ich przesunięcie. Powierzchnia pni pozbawiona ostrych krawędzi lub wystających sęków i gałęzi.

Wymiary przeszkody: wysokość 0,5 m, szerokość 2 m. Średnica pnia lub pni nie większa niż 0,4 m.

* **D – żywopłot**

Naturalny lub sztuczny żywopłot. Stałe elementy (drągi, deski itp. mocujące gałęzie) przeszkody sztucznej nie mogą być umocowane wyżej niż 30 cm od podłoża.

Wymiary: wysokość 0,5 m, grubość 20-30 cm, min. szerokość przeszkody 2 m.

* **D – cofanie**

Na podłożu sypkim lub trawiastym wyznaczony pas za pomocą dwóch równoległych belek, desek lub rur.

Wymiary: pas o długości 3 m i szerokości mierzonej wewnątrz 1 m.

2.12.21. Punkty karne naliczane są za:

- * uzyskany czas powyżej normy przy tolerancji 10 s - 0,25 pkt/1s.,
- * uzyskany czas poniżej normy przy tolerancji 10 s - 0,50 pkt/1s.,
- * jeden upadek jeźdźcy - 25 pkt. (także zejście z konia między liniami startu i mety),
- * pokonanie odcinka trasy między trzema ostatnimi przeszkodami chodem innym niż kłus i nie po najkrótszej trasie do mety - 8 pkt. (przejście do stępa lub galopu powyżej trzech foule),
- * nadużywanie bata – 8 pkt.

2.12.22. Dyskwalifikacja następuje za:

- * jeżdżenie po trasie na jakichkolwiek koniach, z wyjątkiem własnego przejazdu,
- * brutalne obchodzenie się z koniem.

2.12.23. Eliminacja następuje za:

- * widoczna kontuzja konia (kulawizna, zranienia),
- * skorzystanie z pomocy grzeźnościowej,

- * drugi upadek jeźdźca lub pierwszy upadek konia,
- * przekroczenie 50% normy czasu, tzw. czas maksymalny,
- * potrójna odmowa na tej samej przeszkodzie,
- * ominięcie (przejechanie obok) więcej niż 3 przeszkód w konkursie,
- * pomylenie trasy (np. objechanie obowiązku z niewłaściwej strony).

2.13. **Szczegółowy regulamin polowej próby zaprzęgowej**

2.13.1. Polowa próba zaprzęgowa odbywa się w ciągu jednego dnia. Przeprowadzana jest w pojedynkę w lekkim 2-osiowym pojeździe zaopatrzonym w hamulce, o dwóch dyszlach, którego waga wraz z powożącym ma wynosić 100% masy ciała konia. W czasie próby obowiązuje uprzęż szorowa lub chomątowa, kietzno niekalecząca pyska konia, uzda bez okularów.

2.13.2. Powożący musi mieć ukończone 16 lat.

2.13.3. Polowa próba zaprzęgowa składa się z czterech elementów przeprowadzanych w następującej kolejności:

- a. zręczność powożenia na placu z przeszkodami,
- b. ruch w kłusie na dystansie 1 km,
- c. ruch w stępie na dystansie 500 m,
- d. badanie tętna i oddechów po upływie 30 min. od zakończenia stępu.

2.13.4. W całej próbie koń może uzyskać maksymalnie 80 punktów bonifikacyjnych liczonych według następującego klucza:

- a. zręczność powożenia maks. 40 pkt.,
- b. ruch w kłusie maks. 15 pkt.,
- c. ruch w stępie maks. 20 pkt.,
- d. tętno i oddechy maks. 5 pkt.

2.13.5. Przed rozpoczęciem próby konie są badane przez lekarza weterynarii oraz określone jest tętno i oddechy spoczynkowe.

Zręczność powożenia

2.13.6. Próba zręczności powożenia z przeszkodami odbywa się na płaskim placu o powierzchni minimalnej 2500 m². Podłoże piaszczyste, żwirowe lub trawiaste. Próba rozgrywana jest na dystansie 300-500 m, w tempie 140-200 m/min. Dokładny dystans, tempo, norma czasu, kolejność

przeszkód oraz punkty bonifikacyjne za prawidłowe pokonanie przeszkód podawane są przez Komisję Sędziowską na odprawie technicznej, po uwzględnieniu podłoża i warunków pogodowych.

- 2.13.7. Chodem dozwolonym jest stęp i kłus. Każde przejście do galopu (nie więcej niż 5 foule) skutkuje 1 pkt karnym.
- 2.13.8. Trasa przebiegu próby zawiera zawsze 8 ponumerowanych przeszkód, punktowanych po 5 pkt każda. Przeszkodami tymi są:
- * bramka pojedyncza z piłeczkami – 3 szt.,
  - * bramka podwójna z piłeczkami (odległość między bramkami 3-4 m) – 2 szt.,
  - * „L” w lewo (szerokość na wjeździe - 3,5 m, szerokość na wyjeździe - 2,5 m, długość elementów wewn. – po 4 m, zewn. – 6,5 i 7,5 m) – 1 szt.,
  - * „L” w prawo – 1 szt.,
  - * slalom (pięć tyczek rozstawionych co 10 m) – 1 szt.
- 2.13.9. Rozstaw bramek w stosunku do rozstawu osi jest większy o 60 cm.
- 2.13.10. Wynikiem końcowym tej części próby jest suma punktów bonifikacyjnych za prawidłowe pokonanie przeszkód, w ustalonej normie czasu. Przekroczenie normy czasu karane będzie 1 pkt karnym za każde rozpoczęte 5 sekund. Przekroczenie normy czasu o więcej niż 20% powoduje dyskwalifikację.

Ruch w kłusie

- 2.13.11. Próba ruchu w kłusie odbywa się po drodze utwardzonej na dystansie 1 km. Podłoże żwirowe lub piaszczyste, regularnie ukształtowane.
- 2.13.12. Norma czasu wynosi 4'45" min. Za uzyskanie czasu w normie przyznaje się 15 pkt bonifikacyjnych. Za przekroczenie normy czasu o każde rozpoczęte 5 sek liczony jest 1 pkt karny. Uzyskanie czasu 5'56" min oraz powyżej skutkuje dyskwalifikacją.
- 2.13.13. Każde przejście do galopu (nie więcej niż 5 foule galopu) skutkuje 1 pkt karnym. Galop dłuższy niż 5 foule oraz czwarte zagalopowanie skutkują dyskwalifikacją.

2.13.14. Wynikiem końcowym tej części próby jest liczba punktów bonifikacyjnych wyliczona na podstawie uzyskanego czasu.

czas	4'45" i poniżej	4'46" – 4'50"	4'51" – 4'55"	4'56" – 5'00"	5'01" – 5'05"
pkt bonifik.	15	14	13	12	11
czas	5'06" – 5'10"	5'11" – 5'15"	5'16" – 5'20"	5'21" – 5'25"	5'26" – 5'30"
pkt bonifik.	10	9	8	7	6
czas	5'31" – 5'35"	5'36" – 5'40"	5'41" – 5'45"	5'46" – 5'50"	5'51" – 5'55"
pkt bonifik.	5	4	3	2	1
czas	5'56" i powyżej				
pkt bonifik.	Dyskwalifikacja				

Ruch w stępie

2.13.15. Próba ruchu w stępie odbywa się bezpośrednio po zakończeniu kłusa, na dystansie 500 m.

2.13.16. Norma czasu wynosi 5'30" min. Za uzyskanie czasu w normie przyznaje się 15 pkt bonifikacyjnych. Za przekroczenie normy czasu o każde rozpoczęte 5 sek liczony jest 1 pkt karny, a za uzyskany czas poniżej normy - 1 pkt bonifikacyjny za każde 5 sek, nie więcej jednak niż 5 pkt bonif. Uzyskanie czasu 6'41" min oraz powyżej skutkuje dyskwalifikacją.

2.13.17. Każde przejście do kłusa (nie więcej niż 5 kroków) skutkuje 1 pkt karnym. Kłus dłuższy niż 5 kroków oraz czwarte zakłusowanie skutkują dyskwalifikacją.

2.13.18. Wynikiem końcowym tej części próby jest liczba punktów bonifikacyjnych wyliczona na podstawie uzyskanego czasu.

czas	5'09" i poniżej	5'10" – 5'14"	5'15" – 5'19"	5'20" – 5'24"	5'25" – 5'29"
pkt bonifik.	20	19	18	17	16
czas	5'30"	5'31" – 5'35"	5'36" – 5'40"	5'41" – 5'45"	5'46" – 5'50"
pkt bonifik.	15	14	13	12	11
czas	5'51" – 5'55"	5'56" – 6'00"	6'01" – 6'05"	6'06" – 6'10"	6'11" – 6'15"
pkt bonifik.	10	9	8	7	6
czas	6'16" – 6'20"	6'21" – 6'25"	6'26" – 6'30"	6'31" – 6'35"	6'36" – 6'40"
pkt bonifik.	5	4	3	2	1
czas	6'41" i powyżej				
pkt bonifik.	Dyskwalifikacja				

Tętna i oddechy

2.13.19. Po upływie 30 min od zakończenia próby stępa obowiązkowo badane są tętno i oddechy. Uzyskane wyniki parametrów porównuje się z wartościami spoczynkowymi.

2.13.20. Punkty przyznaje się za wartość sumy różnic tętn i oddechów (wysiłkowych i spoczynkowych) według następującej skali:

* do 5	– 5 pkt
* do 10	– 4 pkt
* do 15	– 3 pkt
* do 20	– 2 pkt
* do 25	– 1 pkt
* powyżej 25	– 0 pkt bonifikacyjnych.

2.14. **Warunkiem zdania próby dzielności jest ukończenie i zaliczenie co najmniej dwóch z trzech konkurencji zasadniczej próby dzielności, w tym obowiązkowo oceny eksterierowej - płytowej. Przy zachowaniu powyższych warunków uzyskanie wyniku min. 95 pkt bonifikacyjnych dla ogierów i min. 85 pkt bonifikacyjnych dla klaczy na 130 możliwych jest podstawą zaliczenia próby dzielności.**

2.15. Konkurs wygrywa zawodnik, który zgromadzi największą liczbę punktów bonifikacyjnych, wynikających z prawidłowego pokonania przeszkód na całej obowiązującej trasie. Przy identycznym wyniku dwóch zawodników decyduje czas przejazdu bliższy normie.

2.16. Z każdej konkurencji próby dzielności powinien być sporządzony protokół podpisany przez Komisję Sędziowską zawierający szczegółowe dane o koniach, ich hodowcach i wystawcach oraz oceny i lokaty, który daje podstawę do wpisu przez prowadzącego księgę wyników próby do dokumentów hodowlanych konia oraz w kolejnych wydawanych tomach księgi stadnej koni rasy huculskiej (w załączeniu wzory kart oceny i protokołów).

2.17. W zasadniczej próbie dzielności stosuje się następujące oceny słowne:

	ogierzy	klacze
wybitna	120 pkt i więcej	120 pkt i więcej
bardzo dobra	115 – 119,99 pkt	115 – 119,99 pkt
dobra	105 – 114,99 pkt	100 – 114,99 pkt
dostateczna	95 – 104,99 pkt	85 – 99,99 pkt
niedostateczna	poniżej 95 pkt	poniżej 85 pkt

3. Mistrzostwa Polski Koni Rasy Huculskiej

3.1. Fakultatywnym sprawdzianem wartości użytkowej dla koni huculskich jest zaliczenie z wynikiem pozytywnym Mistrzostw Polski Koni Rasy Huculskiej. W skład tej próby, oprócz elementów wchodzących w zasadniczą próbę dzielności, wchodzi jeszcze próba wytrzymałościowo-kondycyjna, będąca sprawdzianem wytrzymałości i wytrenowania konia. Minimalny wiek konia rasy huculskiej biorącego udział w próbie wytrzymałościowej to ukończone 4 lata. Jest to próba pod jeźdźcem na dystansie 15-20 km przy optymalnym tempie 10-12 km/h i maksymalnym tętnie na mecie 64 uderzenia/min.

3.2. Dokładny dystans, tempo, norma czasu, kolejność startu podawane są przez Komisję Sędziowską na odprawie technicznej przed rozgrywaną konkurencją, po uwzględnieniu konfiguracji terenu, rodzaju podłoża i warunków pogodowych.

3.3. Maksymalna liczba punktów bonif. do zdobycia w próbie wytrzymałościowo-kondycyjnej to 80.

3.4. Ogółem za wszystkie konkurencje Mistrzostw Polski Koni Rasy Huculskiej maksymalna liczba punktów bonifikacyjnych możliwych do zdobycia wynosi 210:

- * Ocena eksterieru maks. 50 pkt. x 0,8 = 40 pkt. przelicz.
- * Ścieżka huculska lub próba zaprzęgowa maks. 80 pkt. x 1,25 = 100 pkt. przelicz.
- * Próba wytrzymałościowo-kondycyjna maks. 80 pkt. x 0,75 = 60 pkt. przelicz.

Razem maks. 210 pkt. 200 pkt. przelicz.

3.5. Wynik końcowy jest sumą punktów przeliczeniowych uwzględniających wskaźniki w poszczególnych konkurencjach.

- 3.6. Tytuł Mistrza Polski Koni Rasy Huculskiej otrzymuje koń, który uzyskał najwyższą liczbę punktów przeliczeniowych. O kolejności miejsc w Mistrzostwach Polski Koni Rasy Huculskiej w przypadku takiej samej liczby punktów u dwóch lub więcej par koń - jeździec decyduje lepszy wynik za ścieżkę huculską, a w przypadku i takiej równości, lepszy wynik uzyskany na płycie, itd.
- 3.7. Z każdej konkurencji próby dzielności powinien być sporządzony protokół podpisany przez Komisję Sędziowską, zawierający szczegółowe dane o koniach, ich hodowcach i wystawcach oraz oceny i lokaty, który daje podstawę do wpisu przez prowadzącego księgę wyników próby do dokumentów hodowlanych konia oraz w kolejnych wydawanych tomach księgi stadnej koni rasy huculskiej.

ZAŁĄCZNIK NR 2. ZASADY KATEGORYZACJI OGIERÓW

---

1. Kategoria C

1.1. Kategorię C otrzymuje każdy ogier wpisany do księgi ogierów.

2. Kategoria B

2.1. Kategorię B najwcześniej po ukończeniu 5 lat może uzyskać ogier, który zaliczył zasadniczą próbę polową i po którym opisano co najmniej 4 źrebięta z oceną nie niższą niż 16 pkt.

3. Kategoria A

3.1. Kategorię A najwcześniej po ukończeniu 8 lat może uzyskać ogier, który posiada kategorię B oraz ogier ten lub jego potomek zajął w Mistrzostwach Polski Koni Rasy Huculskiej (dawniej Ogólnopolskim Czempionacie Użytkowym) miejsce od 1-10, ponadto ogier pozostawił co najmniej 5 sztuk potomstwa wpisanego do księgi ogierów lub księgi klaczy.

4. Kategoria E

4.1. Kategorię E (Elita) może uzyskać ogier, który posiada kategorię A oraz pozostawił co najmniej 20 sztuk potomstwa, wpisanego do księgi ogierów lub księgi klaczy, w tym minimum 5 synów.

ZAŁĄCZNIK NR 3. ZASADY KATEGORYZACJI KLACZY

Ocena wartości użytkowej klaczy rasy huculskiej wyrażona jest zdolnościami rozrodczymi i cechami macierzyńskimi klaczy oraz użytkowością wierzchową lub zaprzęgową. Analizę cech rozrodczych i macierzyńskich prowadzi się poprzez ocenę liczby i jakości potomstwa.

1. Klacz matka otrzymuje punkty hodowlane:

1.1. za każde źrebię ocenione przy matce, w wieku roku lub dwóch lat (pod uwagę bierze się najlepsza ocenę):

- * 12,0 – 14 pkt. - 12 pkt.
- * 14,5 – 16 pkt. - 14 pkt.
- * 16,5 – 18 pkt. - 16 pkt.
- * 18,5 – 20 pkt. - 20 pkt.

1.2. za klacz wpisaną do księgi klaczy - 50 pkt.

1.3. za ogiera wpisanego do księgi ogierów - 100 pkt.

1.4. za ukończenie zasadniczej próby dzielności (wierzchowej lub zaprzęgowej) z wynikiem:

- * 85 – 100 pkt. - 15 pkt.
- * 101 – 120 pkt. - 20 pkt.
- * powyżej 120 pkt. - 25 pkt.

1.5. za potomstwo, które zaliczyło zasadniczą próbę dzielności - 20 pkt.

1.6. za sklasyfikowanie w finale (Mistrzostw Polski Koni Rasy Huculskiej (dawniej Ogólnopolskiego Czempionatu Użytkowego) i ukończenie konkursu finałowego:

- * klacz - 20 pkt.
- * potomek - 20 pkt.
- * dodatkowo za miejsca 1-10:
- * klacz - 20 pkt.
- * potomek - 10 pkt.

2. Klaczy matce, która w karierze hodowlanej za potomstwo według pkt. I-III uzyskała 100 punktów, a w sumie, co najmniej 200 nadaje się tytuł – **klaczy zarodowej (Z)**.
3. Klaczy matce, która w karierze hodowlanej za potomstwo według pkt. I-III uzyskała 200 punktów, a w sumie co najmniej 400 nadaje się tytuł – **klaczy elitarnej (E)**.
4. Zgodnie z programem hodowlanym warunkiem wpisu do księgi klaczy rasy huculskiej jest zaliczenie co najmniej wstępnej próby dzielności i dlatego też klacz nie otrzymuje za tę próbę punktów hodowlanych.
5. Kategoryzacji dokonuje się na wniosek właściciela klaczy.

ZAŁĄCZNIK NR 4. WSKAŹNIKI LICZBOWE POGŁOWIA KONI HODOWLANYCH

Rok	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016
	402	515	574	896	1120	1363	1446	1491	1610

Suma liczby klaczy starszych wpisanych w poprzednich latach do księgi głównej, poddanych przeglądom w danym roku (źrebne, wyżrebione, jałowe) oraz liczby klaczy wpisanych w danym roku do księgi głównej (źrebne lub wyżrebione)

Rok	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016
	90	99	120	155	214	180	177	176	178

Suma liczby ogierów starszych wpisanych w poprzednich latach do księgi głównej, poddanych przeglądom w danym roku oraz liczby ogierów wpisanych w danym roku do księgi głównej

Rok	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016
	72	80	148	162	195	191	205	223	203

Liczba klaczy wpisanych w danym roku do księgi głównej (źrebne lub wyżrebione)

Rok	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016
	13	20	24	33	24	17	8	8	12

Liczba ogierów wpisanych w danym roku do księgi głównej

Rok	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016
	117	141	190	242	345	343	300	341	373

Liczba źrebiąt-klacek spełniających warunki wpisu do księgi głównej, zidentyfikowanych w danym roku

Rok	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016
	131	144	146	203	323	311	303	310	366

Liczba źrebiąt-ogierków spełniających warunki wpisu do księgi głównej, zidentyfikowanych w danym roku

ZAŁĄCZNIK NR 5. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM POLSKI ZWIĄZEK HODOWCÓW KONI ZLECA WYKONYWANIE CZYNNOŚCI TECHNICZNYCH ODNOŚĄCYCH SIĘ DO ZARZĄDZANIA PROGRAMEM HODOWLI

---

1. Okręgowe / wojewódzkie związki hodowców koni

1.1. Dane adresowe:

Wojewódzki Związek Hodowców Koni

w Białymstoku

15 - 094 Białystok,
ul. M. Curie-Skłodowskiej 3 pok. 99

Kujawsko-Pomorski Związek Hodowców Koni

85 - 090 Bydgoszcz,
al. Powstańców Wielkopolskich 10 pok.43

Związek Hodowców Koni Wielkopolskich

62 - 200 Gniezno,
ul. Kłeckoska 14

Śląsko-Opolski Związek Hodowców Koni

40 - 172 Katowice,
ul. Grabowa 1A

Okręgowy Związek Hodowców Koni w Kielcach

25 - 329 Kielce,
ul. Sandomierska 196

Małopolski Związek Hodowców Koni

30 - 867 Kraków,
ul. Konrada Wallenroda 59/104

Lubelski Związek Hodowców Koni

20 - 209 Lublin,
ul. Mełgiewska 7/9 bl. 1

Okręgowy Związek Hodowców Koni w Łodzi

90-117 Łódź,
ul. Narutowicza 7/9, pok. 436

Pomorski Związek Hodowców Koni

82 - 200 Malbork,
al. Wojska Polskiego 91

Warmińsko-Mazurski Związek Hodowców Koni

10 - 044 Olsztyn,
ul. Niepodległości 53/55 p.309

Okręgowy Związek Hodowców Koni w Rzeszowie

35-959 Rzeszów,
ul. Fredry 4

Zachodniopomorski Związek Hodowców Koni

70- 772 Szczecin,
ul. Bagienna 36C

Wojewódzki Związek Hodowców Koni w Warszawie

05 - 270 Marki,
ul. Zagłoby 49

Wojewódzki Związek Hodowców Koni w Warszawie – Oddział Radom

26 - 600 Radom,
ul. Wernera 33/37, pok. 210

Dolnośląski Związek Hodowców Koni

51 - 642 Wrocław,
ul. Olszewskiego 7

Związek Hodowców Koni Ziemi Lubuskiej

65 - 520 Zielona Góra,
ul. Ptasia 2

1.2. Czynności zlecane:

- a. ocena wartości użytkowej koni, w tym przeprowadzanie polowych prób użytkowości ogierów i klaczy,
- b. kwalifikacja oraz wpis koni do ksiąg,
- c. wprowadzanie do systemu informatycznego prowadzącego księgę danych dotyczących oceny wartości użytkowej i wpisu koni hodowlanych,
- d. przyznawanie kategorii klaczom,
- e. wydawanie świadectw zootechnicznych.

2. Laboratoria badań markerów genetycznych

2.1. Dane adresowe:

Laboratorium Genetyki Molekularnej
Instytut Zootechniki PIB
32-083 Balice, ul. Krakowska 1

**Laboratorium Badań Markerów
Genetycznych u Koni**
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
60-637 Poznań, ul. Wołyńska 33

2.2. Czynności zlecane:

- a. kontrola pochodzenia koni wpisywanych do księgi ogierów i klaczy

3. Podmioty upoważnione do wydawania zaświadczeń zootechnicznych

3.1. Centra pozyskiwania nasienia:

- a. Stado Ogierów „Białka” Sp. z o.o., Białka; 22-300 Krasnystaw,

3.2. Centra przechowywania nasienia:

- a. Kim-Konsult Izabela Mizera , 58-521 Jeźów Sudecki, ul. Kasztanowa 10,
- b. Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy, ul. Sarego 2, 31-047 Kraków, ul. Krakowska 1, działka 427/37, 31-083 Balice k/ Krakowa.

ZAŁĄCZNIK NR 6. PRZEPISY ANTYDOPINGOWE KONI ZGŁASZANYCH I UCZESTNICZĄCYCH W STACJONARNYCH / POLOWYCH PRÓBACH DZIELNOŚCI OGIERÓW I KLACZY ORAZ CZEMPIONATACH I WYSTAWACH HODOWLANYCH ORGANIZOWANYCH/WSPÓŁORGANIZOWANYCH PRZEZ POLSKI ZWIĄZEK HODOWCÓW KONI

(zwanymi dalej imprezami PZHK)

Wstęp

Przepisy Antydopingowe dla koni zgłaszanych i uczestniczących w imprezach PZHK regulują zasady, na jakich odbywa się ich kwalifikacja i uczestnictwo w imprezach PZHK. Mają na celu zapobieganie jakimkolwiek próbom zmiany wydolności konia lub maskowania problemu zdrowotnego konia poprzez podanie mu niedozwolonych substancji. Każdy uczestnik zaangażowany w przygotowanie koni do imprez PZHK i ich udziału w imprezach PZHK (właściciele koni, trenerzy, jeźdźcy, osoby zajmujące się końmi) przyjmują te przepisy jako warunek udziału w imprezach PZHK.

Standardy zawarte w tych przepisach reprezentują jednomyślność szerokiego spektrum wszystkich partnerów zainteresowanych dobrostanem koni.

Kontrola antydopingowa na imprezach PZHK, jest realizowana na zlecenie PZHK, a osobą odpowiedzialną za jej nadzór i wykonanie jest wyłącznie dyrektor biura PZHK, który zleca przeprowadzenie prób oraz jest wyłącznym odbiorcą wyników prób laboratoryjnych, na podstawie których wszczyna dalszą procedurę.

Zakres działania

Niniejsze przepisy stosuje się do kontroli antydopingowej podczas prób dzielności klaczy i ogierów oraz czempionatów i wystaw hodowlanych organizowanych i współorganizowanych przez PZHK. Przepisy stosuje się łącznie z regulaminami prowadzenia imprez PZHK. Niniejsze przepisy antydopingowe stosuje się do każdego uczestnika zaangażowanego w przygotowanie koni do imprez PZHK (właściciele koni, trenerzy, jeźdźcy, osoby zajmujące się końmi).

Definicje

Dodatni wynik analizy - raport z laboratorium, który stwierdza obecność w próbie jednej lub więcej substancji zakazanych dla koni (włączając zwiększony poziom substancji endogennych).

Dyskwalifikacja - następstwo naruszenia przepisów kontroli antydopingowej, w rezultacie czego wszystkie wyniki osiągnięte przez konia podczas danej imprezy PZHK zostają unieważnione, a także wyciągane są wszelkie konsekwencje, w tym odebranie uzyskanych nagród.

FEI - Międzynarodowa Federacja Jeździecka

Kontrola Antydopingowa - proces włączający pobieranie prób, analizy laboratoryjne, zarządzanie wynikami mające na celu zapobieganie każdej próbie zmiany wydolności konia lub maskowania problemu zdrowotnego poprzez zastosowanie lub aplikowanie substancji zakazanej do organizmu konia.

Lista substancji zakazanych dla koni - lista określająca substancje zakazane dla koni publikowana przez FEI.

Próba - każdy materiał biologiczny lub innego rodzaju pobrany w celach kontroli antydopingowej.

Substancja zakazana - każda substancja opisana jako zakazana w liście substancji zakazanych dla koni włączając jej metabolity i markery. Marker to związek, grupa związków lub parametrów biologicznych wskazująca na użycie substancji zakazanych dla koni w pobranej próbie. Metabolit to każda substancja wytworzona na drodze procesu biotransformacji.

Użycie - podanie, wchłonięcie, wstrzyknięcie lub konsumpcja w jakikolwiek sposób każdej substancji zakazanej.

Artykuł I. Naruszenie przepisów antydopingowych

Naruszenie przepisów antydopingowych jest zdefiniowane jako naruszenie jednego lub więcej przepisów antydopingowych zawartych w Artykułach 1.1 do 1.3 niniejszych przepisów.

1.1. Naruszenie przepisów antydopingowych stanowi obecność substancji zakazanej w próbie pobranej od konia. Lista substancji zakazanych dla koni publikowana jest przez Międzynarodową Federację Jeździecką (FEI).

Naruszeniem przepisów jest również zastosowanie substancji niedozwolonych u konia lub asystowanie, pomoc, zachęcanie, ukrywanie lub innego rodzaju utrudniania kontroli,

1.1.1. Obowiązkiem każdej osoby odpowiedzialnej za konia jest zapewnienie by podczas imprez PZHK w organizmie konia nie było substancji zakazanych. Właściciel konia ponosi konsekwencje za obecność

jakiegokolwiek substancji zakazanej w próbce pobranej od jego konia. W związku z powyższym, nie jest konieczne wykazanie zaniedbania lub celowego, świadomego użycia niedozwolonej substancji przez właściciela lub inną osobę w celu stwierdzenia naruszenia przepisów antydopingowych zgodnie z art. 1.1,

1.1.2. Wyłączając te substancje, których próg ilościowy jest szczegółowo określony w liście substancji zakazanych dla koni, wykrycie obecności każdej ilości jakiegokolwiek substancji zakazanej w próbce pobranej od konia będzie uznane za naruszenie przepisów,

1.2. Użycie substancji zakazanej dla koni

Dla stwierdzenia naruszenia przepisów wystarczające jest, iż nastąpiło użycie substancji zakazanej dla koni. Nie jest istotne czy użycie substancji zakazanej faktycznie wpłynęło na wydolność konia.

1.3. Odmowa lub niepoddanie się pobraniu próbek po wezwaniu, lub innego rodzaju uchylanie się od tej czynności, będzie skutkowało dyskwalifikacją konia z imprezy PZHK.

Artykuł 2. Lista substancji zakazanych dla koni

2.1. Lista substancji zakazanych dla koni

Lista substancji zakazanych dla koni jest publikowana i rewidowana przez FEI. Publikacja tej listy na stronie internetowej FEI (www.fei.org) jest uznana za wystarczającą do tego celu. PZHK przyjmuje tę listę w oryginale. Lista substancji zakazanych dla koni, wchodzi w życie w dniu podanym przez FEI przy okazji publikacji listy na stronie internetowej FEI. PZHK przyjmuje ten termin za FEI.

2.2. Leczenie

Właściciel konia, u którego udokumentowano stan zdrowia wymagający stosowania leczenia z użyciem substancji zakazanej lub którego stan zdrowia wymaga leczenia, ma obowiązek w każdym przypadku przed imprezą PZHK, złożyć zgłoszenie leczenia tego konia (opisane w Karcie Zdrowia Konia) i uzyskać przed udziałem w imprezie PZHK zgodę przewodniczącego Komisji Oceny i lekarza weterynarii na udział w imprezie PZHK.

W przypadku koni wymagających stosowania leczenia w trakcie trwania imprezy PZHK, należy uzyskać zgodę na podjęcie leczenia, w formie pisemnego zgłoszenia

przez lekarza weterynarii do przewodniczącego Komisji Oceny, który na podstawie zakresu leczenia i planowanych do zastosowania środków leczniczych podejmie decyzję czy dany koń pozostanie lub zostanie usunięty z dalszej oceny, rozumianej jako okres od przystąpienia konia do pierwszej konkurencji, aż do ogłoszenia wyników końcowych.

Artykuł 3. Pobieranie prób do badań antydopingowych

3.1. Kontrola antydopingowa

Kontrola antydopingowa polega na pobraniu krwi, wydaliny lub wydzieliny z organizmu konia oraz na przeprowadzeniu badań laboratoryjnych pobranego materiału w laboratorium wskazanym przez PZHK. Przed przystąpieniem do pobrania krwi, wydaliny lub wydzieliny osoba pobierająca próbę potwierdza tożsamość konia odczytując nr transpondera oraz na podstawie pozostałych danych identyfikacyjnych zawartych w dokumencie identyfikacyjnym.

3.2. Okres pobierania próbek

W przypadku imprez PZHK próby do badań antydopingowych mogą być pobierane od każdego konia od momentu oficjalnego zakwalifikowania konia (do udziału w imprezie lub do treningu poprzedzającego imprezę PZHK) do upływu 1/2 godziny po oficjalnym ogłoszeniu wyników imprezy PZHK.

3.3. Odpowiedzialność za pobieranie prób do badań antydopingowych

Pobieranie prób (krwi, wydaliny lub wydzieliny) do badań antydopingowych podczas imprez PZHK może być przeprowadzane wyłącznie przez lekarzy weterynarii z listy lekarzy PZJ lub FEI posiadających uprawnienia do pobierania prób dla tych organizacji, wyznaczonych do tego zadania przez PZHK.

3.4. Wybór koni do pobierania prób do badań antydopingowych

Liczbę koni wyznaczonych do badania antydopingowego określa przewodniczący Komisji Oceny. O wyznaczeniu danego konia do badań antydopingowych decyduje przewodniczący Komisji Oceny w porozumieniu z testującym lekarzem weterynarii: z własnej inicjatywy, ze wskazania innego członka Komisji Oceny, na wniosek dyżurnego lekarza weterynarii, na wniosek dyrektora biura PZHK. Wymienione wnioski są przekazywane lekarzowi weterynarii wyznaczonemu do pobierania prób. Koń może być wskazany do badania antydopingowego również metodą losowania. Dopuszcza się wielokrotne pobieranie próby od danego konia na tej samej imprezie.

3.5. Informowanie i doprowadzenie konia do próby

Przewodniczący Komisji Oceny lub z jego upoważnienia testujący lekarz weterynarii osobiście informuje właściciela lub opiekuna konia/prezentera o wyznaczeniu konia do badania antydopingowego.

Po informacji o wyznaczeniu konia do badania właściciel lub osoba przez niego upoważniona powinna niezwłocznie doprowadzić konia do miejsca pobierania próby. Po poinformowaniu właściciela, a przed przeprowadzeniem próby, koń ma prawo do zabiegów pielęgnacyjnych stosownych do odbytego wysiłku, ale bez prawa umieszczania we własnym boksie.

Artykuł 4. Analiza próbek

4.1. Wybór laboratorium

PZHK przekazuje próby do analizy tylko do laboratoriów spełniających standardy FEI. Wybór laboratorium może być dokonany jedynie przez PZHK.

Artykuł 5. Procedura postępowania z wynikami badań

- 5.1. Lekarz wyznaczony do pobrania prób osobiście przekazuje zestawy z próbkami do wyznaczonego laboratorium.
- 5.2. Laboratorium przeprowadza analizę otrzymanych prób „A”.
- 5.3. W przypadku ujemnego wyniku próby „A” dyrektor biura PZHK powiadamia o wyniku osobę odpowiedzialną za konia oraz przekazuje do laboratorium decyzję o zniszczeniu próby „B” i kończy postępowanie.
- 5.4. W przypadku dodatniego wyniku analizy próby „A” dyrektor biura PZHK informuje właściciela konia o dodatnim wyniku analizy próby „A” oraz o prawie do żądania przeprowadzenia analizy próby „B”;
- 5.5. Analizę próby „B” przeprowadza się na żądanie właściciela konia przedłożone dyrektorowi biura PZHK w terminie 14 dni od dnia otrzymania informacji o dodatnim wyniku analizy próby „A”.
- 5.6. Analizę próby „B” przeprowadza się na koszt osoby odpowiedzialnej za konia.
- 5.7. Ujemny wynik próby „B” zamyka postępowanie. PZHK zwraca właścicielowi konia koszt wykonania badania laboratoryjnego próby „B”.
- 5.8. W przypadku dodatniego wyniku analizy próby „B” dyrektor biura PZHK przekazuje przewodniczącemu Komisji Oceny dokumentację przeprowadzonych badań antydopingowych.

- 5.9. Właściciel konia, który naruszył przepisy antydopingowe, zobowiązany jest do pokrycia poniesionych przez PZHK kosztów związanych z pobraniem i badaniem próby „A” oraz kosztów związanych z prowadzeniem postępowania, na podstawie faktury wystawionej przez PZHK.
- 5.10. Wyniki wszystkich analiz Laboratorium przekazuje wyłącznie do PZHK na ręce dyrektora biura PZHK w formie raportu, podpisanego przez odpowiedzialnego przedstawiciela laboratorium. Wszelka komunikacja pomiędzy laboratorium, a PZHK powinna przebiegać w taki sposób, aby wyniki pozostały utajnione.
- 5.11. Czynności, o których mowa w art. 5 mają charakter poufny.

Artykuł 6. Kary za naruszenia przepisów antydopingowych

6.1. Automatyczna dyskwalifikacja wyników indywidualnych.

Dodatni wynik analizy próby A lub A i B prowadzi do automatycznej dyskwalifikacji wszystkich wyników konia uzyskanych w danej imprezie PZHK, w połączeniu ze wszystkimi konsekwencjami, włączając odebranie uzyskanych nagród.

6.2. Kary pozostałe

Pozostałe kary możliwe do zastosowania w stosunku do właściciela konia określa Katalog kar.

6.3. Wymiar zastosowania kary

Wymiar zastosowania kary określany jest przez Komisję Księgi Stadnej na wniosek dyrektora biura PZHK i podawany do publicznej wiadomości po uprawomocnieniu stosownej decyzji Komisji Księgi Stadnej. Decyzja uprawomocnia się po bezskutecznym upływie terminu, o którym mowa w pkt. 6.5.1. lub następnego dnia po wydaniu przez Zarząd PZHK decyzji, o której mowa w pkt.6.5.2.

6.4. Katalog kar

6.4.1. W przypadku naruszenia przepisów antydopingowych, zakaz udziału w imprezach PZHK i związków sfederowanych w PZHK (z wyjątkiem obowiązkowych prób użytkowości przewidzianych w programie hodowlanym) dla wszystkich koni należących do właściciela zdyskwalifikowanego konia wynosić będzie:

- * za pierwsze naruszenie przepisów antydopingowych do jednego roku,
- * za drugie naruszenie przepisów antydopingowych w ciągu pięciu lat od powiadomienia o pierwszym naruszeniu, do dwóch lat.

- 6.4.2. W obu ww. przypadkach właściciel konia będący członkiem związku sfederowanego w PZHK, nie może korzystać z funduszu hodowlanego PZHK i funduszy związków sfederowanych w PZHK w okresie wykluczenia z imprez, o czym mowa w pkt. 6.4.1.
  - 6.4.3. W przypadku drugiego naruszenia przepisów antydopingowych PZHK wnioskuje do związku sfederowanego w PZHK, którego członkiem jest właściciel konia, o wykluczenie go z członkostwa w związku oraz zakazuje dożywotnio korzystania z funduszu hodowlanego PZHK.
- 6.5. Odwołanie od nałożonej kary
- 6.5.1. O nałożonej karze zainteresowany zostaje powiadomiony przez Komisję Księgi Stadnej w formie pisemnej lub mailowej. Ukarany ma prawo w ciągu 2 tygodni od otrzymania decyzji o ukaraniu, złożyć odwołanie od nałożonej kary w formie pisemnej do Zarządu PZHK.
  - 6.5.2. Zarząd PZHK rozpatruje sprawę na najbliższym posiedzeniu. O swojej decyzji powiadamia zainteresowanego w formie pisemnej lub mailowej.
  - 6.5.3. Decyzja Zarządu PZHK jest ostateczna.

Artykuł 7. Zmiany przepisów antydopingowych

- 7.1. PZHK może wprowadzać zmiany do niniejszych przepisów w zgodzie ze zmianami wprowadzonymi do przepisów EADMC.